

شعرلر توپلمی

تون، بکر، ابریس نورمیس

شفیقه یارقین

شەئىقە يارقىن

تون، تۈگىنىمىس اېمىس!

شەرلر تۈپلىمى

کتاب بیکلی لری:

تون، توکنمس اېمس!	تؤپلم آتی:
شفیقه یارقین	شاعر:
الماس بیانی بولوت	صفحه تیزیمی:
بیرینچی	چاپ نوبتی:
۲۰۲۳/۱۴۰۲ م.	نشر ییلی:
انگلستان ده افغانستان تورکلر اویوشمه سی (ATA-UK)	ناشر:
مزار شریف- افغانستان	نشر پېری:
۵۰۰ نسخه	سان:

فہرست

۱	باشلنمہ
۱۷	تون، توگنمس اہمس
۱۹	سنگسار آغوشیدہ
۲۱	نفس الگیم کبرہ ک
۲۳	اہز گولیک نی تیلہ یلیک
۲۵	کیپر یگیم آغوشی
۲۷	سوودن تینیق سوز
۲۹	نہگہ کبلدیز؟
۳۱	ایریلیب بولمس
۳۳	تانیق سیز حس لر
۳۵	کاشکی
۳۷	بیغلہ یمن
۳۹	کرونا ویروسی
۴۱	غربت گہ توشگن لرنی یات بیلگن لر گہ خطاب!
۴۳	غزل بیغلہ گندہ
۴۵	شاعر لیگیم باغی گہ
۴۷	«کیرونا» قارلری نی کبزیب
۴۹	آمو داستانی
۵۳	اورو کچی
۵۵	کوتیش

۵۷	خاتىن لىرنىڭ اوشلمەگن اىستىكلىرى
۶۰	قۇل لىرىمنى اېكەمن
۶۱	سىز بىلەن يا سىزسىز...
۶۳	سېنى قىدىرگوم...
۶۵	اۋقىتوۋچى
۶۷	توران-توركىستان اېلىگە!
۶۹	آنە تىلىم
۷۲	توناگون و بوگون
۷۳	قۇي، سېن بىلەن قالەي
۷۵	كوتىلگەن مېھمان
۷۷	ايكى قوياش
۷۸	دوبىتى (ايكىلىك)لر
۸۱	رباعىلر
۸۶	تۇرتەلىكلىر
۹۱	ناي-نايلىر
۹۴	قىسقىچە شەرلر
۱۰۵	هايكولر
۱۰۸	اۋچلىكلىر

اتىلىچ

تنگرى اتى بىلن باشلەي سۆزىمنى
بىزگۈلىككە آلىب بارسىن اۋزىمنى
جمالى گە آچسىن كۈتگن كۆزىمنى
ياروغ قىلسىن مدام مېنىڭ يۈزىمنى

باشلىرىم

حرمتلى اۇقۇچىلار!

بو، اۈزبېك تىلى دە يازگن شعرلرېم نېنگ اوچىنچى تۈپلىمى دىر. بوندىن آلدېن كلاسېك فورملردە يازىلگن و اساسى قىسمى غزل، رباعى، تۈرتلىك، دوبيتى (ايكىلىك) و فرد يا بيتدىن عبارت بۇلگن ايكى تۈپلىم سىز عزيز شعرسېور دۈستلرگە باسما روش دە تقدىم اېتىلگن و «يارقىن آنالېن كىتابخانىسى» دە قۇيىلگن اېدى.

يېرىنچى تۈپلىم «آلىس دىن بىر سېس» و ايكىنچى تۈپلىم اېسە «اويغاق توشلر» دېب ناملىنگن اېدى. اۈشندە، مېن كۇپراق عروضى و بىر مونچە نېمايى، برماق يا ھجايى وزنلردە، قالە و پىرسە فولكلورىك فورملردىن سېزىمىنلرگە باغلنگن اېدىم و شو فورملر و وزنلردە شعر يازدىم.

يىللر اۋتگىنى سىرى، ادبى و شعرى تجربەلرېم آرتىپ، اۈزبېك تىلى و طبعىتىگە، اينىقسە تىلنى سوچەراق ايشلەتېلىشى و اونى يۈكسەلىشى اوچون يىنگى سۈز تىركىبلىرىنى يىرتىش و شعرگە يىخشى تىصورىلر و استعارەلر ارمغان قىلىش دە عروضى وزنلر اونچە ھم ماس كېلىمىلىگىنى توشۇنىپ يېتىدىم.

سىز عزيزلرگە، نوايى، بابىر، لطفى، آتايى، نادىرە، امىرى و باشقىلر كىي كلاسېك شاعىرلرېمىز ھەمدە اتاقلى چاغداش شاعىرلرېمىز نېنگ برچەسى عروضى وزنلردە يازىپ كېلگن بۇلىسەلر، اولر نېگە و قىنداق قىلىپ يازدىلر، دېگن سۇراق توغىلىسە كېرەك. شو سۇراق سىزدە ھم بار بۇلىسە، حقلى سىز.

اۋتمىش و چاغداش يازمە ادبىياتىمىز بناسى عروض اساسى دە قورىلگن و بوگونگچە دوام اېتىپ كېلماقەدە، اما اۋشە پىتلردە ادبى جريان نېنگ اۋزى شونداق اېدى و زمان ھم شونى اىستردى.

او كېز (زمان)لردە ترجمە تىلى، آينىقسە غرب ادبىياتى دىن ترجمە، اونچەلىك رواجلنمەگن اېدى؛ مدنى و ادبى آلىش - بېرىش لر اۋرتەگە كېلمەگن اېدى؛ چاپ صنعتى يۇق اېدى و كىتابلر كېنگ كۆلەم دە باسلىپ، ارزان بھا دە برچەنېنگ قۇلىگە يېتىپ بارالمىسىدى و بىر-

يېرىدن تائىرلىنىش چېگرەسى جودە آز و تار دايرە دە ابدى. شاعرلر فارس، عرب و اوزبېك ادبياتى نمونهلرى بىلەن گىنە تانىش ابدىلر و بولرنيىگ برچەسى هم عروض وزنلرى و معين فورملرگە اساسلەنگەن ابدى.

اېندى اېسە دىنيا جودە كىچىك و يقىن بۇلگەن. حاضر مدنى آلىش-بېرىش لار و تائىرلىنىش لار دايرەسى جودە كېنگەيىپ، تېزلىك دە يوز بېرماقدە. ترجمە تىلى جودە رواجلەنگەن و نە فقط چاپ صنعتى كېنگەيىپ، آسان و ارزان بۇلگەن، بلكە انترنت و تورلى اجتماعى ترماملر و مىديالر اوزاقلىكلار يا فاصلهلەرنى زمان، مكان و تىل جەھەتلەرنى دن اۋرتەدن كۈترگەن.

اېندى دىنيانىنىگ اېنگ شرقى تمانى دەگى بىر يورت و اېلى، دىنيانىنىگ اېنگ غربى تمانى دە جايلىشگەن يورت و اېلى نىنىگ هر بىر كتە - كىچىك واقەسى دن عىن چاغ دە خبردار بۇلىپ تورگەن. بو خبر، بىر سياسى واقەسى يا كە اقتصادى يا دە مدنى و ادبى، برى بىر.

انە شو ياووقلىك نتيجهسى دە بىز نىمىي فورم و وزنى، اق شعر نىمە و قىنداق ليگىنى، قىسقى شعر «پرىسكە» و جاپان دە كېنگ ترقلەگەن و بوتون دىياگە يىرەگەن هايكولرنيىگ اهمىتى و خصوصىتلەرنى توشونىپ آلدىك.

بىز علم و تخنىكىنى قبول قىلىپ آلالمىز؛ اويىمىزنى شمع بىلەن اېمىس، برق بىلەن ياروتەمىز؛ تويە و آتگە مىنىپ اوزاق يۇللەرنى آيلىپ و يىللىب سفر قىلىشنى ايستەمەي، موتر و طيارە و رىلەن فايدهلەنەمىز؛ اېنگ زمانوى كىيىم و ساچ مدللەرنى كۆرۈپ اۋرگەنەمىز و تەقلىد قىلەمىز؛ تۈيلىرىمىز دە اېسكى چىنگ-قوبوز و دف و دومبورەنى اېپ كۆرمەي، اېنگ زمانوى چالغۇ اسبابلار بىلەن جەھازلەنگەن پاپ موسىقى گروهلەرنى چقىرەمىز؛ بىراق مدنى اۋزگىرلىرىنى، اېنىقسە شعر عالمى گە آسانلىكلار، قولەيلىكلار، يىنگى-يىنگى امكانىتلەرنى يەرەتكەن مدللەر و اۋزگرمەلەرنى نېگە قبول قىلالەيمىز؟ نېگە برچە نرسەلەرىمىزنى يىنگىلەنەمىز و اۋزگىرەيمىز؛ بىراق شعرنيىگ قالىبى و وزنىنى اۋزگىرتىش دن قۇرقەمىز يا دە مرقاسىزىمىز؟ مېن عروض وزنلەرنى ترك اېتكەن بۇلمەسم-دە، جودە آزەيتىرگىنىمدىن بېرى، اۋز فكريمچە انچە نرسەلەرگە اېرىشىدىم.

* قۇلىم دن كېلگىنچە اۋزبېك تىلىمنى ارى (سوچە و خالص) قىلىش گە اېرىشىدىم. اق شعرلەيم، نىمىي وزن دە و ھجايى يا برماق وزنى دە يازگەن شعرلەيم دە گاهى دە بىر تە ھم يات سۆز، يەنى باشقە تىل دن كىرىپ كېلگەن سۆز تاپىلمەيدى و گاهى دە آز دن - آز يات سۆزنى اوچرەتەسىز، حال بو كە ھالى ھم عروضى شعر يازگىنىمدە، ايستەسم-ايستەسم، عربچە و فارسچە سۆزلەرنى فايدهلىنىش گە مجبور بۇلەمەن.

* عروضى وزن لردە اۋزبېك تىلى قاعدە يا دستور و يا گرامرى دن چىقىش حالتلەرى جودە كۆپ يوز بېرىدى. مضاف و مضاف اليه، نىسب و منسوب، صفت و موصوفلر يېرى كۆپ حال لردە فارسچە بۇلردى و بو اېسە مجبورلىك دن، چارەسىزلىك دن يوز بېرىدى. اېندى اېسە، اق، نىمىي و ھجايى شعرلەيم دە بو قىيىن چىلىكلەرنى قوتولگەن مەن و بىرار نادر حالت دن تشقىرى، بونداق تىل قاعدەلەرنى بوزىش حالتلەرنى كۆرمەيسىز و اوچرەتمەيسىز.

* وزن و قافیه ابرکینلیگی دن فایده‌لنیب، کۆپ بۆلمسه-ده، هر حال ده بیر قنچه ینگى سۆز ترکیب‌لرنى یره‌تیش، ینگى تصویرلرنى چیزیش، تخیل قنات‌لری‌گه کینگ‌لیک‌لر و یوکسک‌لیک‌لرنى ضبط ایتیش امکانى‌نى بېریش کبی یوتوق‌لرنى قۇل‌گه کیریتدیم، دېب اؤیله‌یمن.

* اېندی موضوع و مضمون دایره‌سى هم کینگ‌راق بۇلیب، تورلى موضوع‌لرنى آچیق و کینگ شعرى امکانیت‌دن فایده‌لنگن حال ده شعرلریم‌ده عکس اېتیره‌آله‌من. عزیز اۇرتاق‌لر!

برماق یا هجایی وزن و اینیقسه وزنسیز یا آق شعر آسان اېکن دېب، هر قنداق نثرى یازمه‌لرنى شعر دېب یورگن‌لر هم آز اېمس! بونى، آسان دېب بیلمه‌نگیز!

نیمایى وزننى اۇرته‌گه کېلتیرگن نېما یوشیچ و آق شعرینگ اساسى‌نى پیشیق قورگن احمد شاملو یا موزون‌لیک و وزن‌سیزلیک آرەلیغى بۇلگن بیر وزننى یره‌تگن فروغ فرخزادلر هم باش‌دن عروض وزن‌لرنى توشونیب آلیب، بو وزن‌لرده انچه مدت اۇزلىرى‌نى سینب، پیشکن‌لری‌دن کېين نیمایى، آق و آهنگ‌داش‌لیک‌گه مایل شعرلرنى یره‌تیش مھارتى‌گه اېریشگن‌لر. شونینگ‌دېک، بو یۇلنى دوام اېتتیرگن مشهور شاعرلر، جمله دن: شاملو، نادر نادرپور، فریدون مشیری، پرویز ناتل خانلری، فریدون توللى‌لر هم عروضى وزن‌لرنى پیشیق بیلېب و تجربه قیلگن‌دن کېين، آق و نیمایى شعرلرگه اۇتگن‌لر.

بیز آق شعرنى آسان دېب یازمس‌لیگیمیز کېره‌ک، بلکه آق شعر و نیمایى شعر و قیسقه شعر و هایکونینگ خصوصیت‌لرنى یخشی اۇرگه‌نیب، کېين شو فورم‌لرده یخشی، پیشیق و گۇزەل شعر یره‌تیشیمیز لازم. شو فورم‌لر حقى‌ده آزگینه تاخته‌لیب اۇتیش‌نى ضرور، دېب تاپدیم.

نیمایى وزن و فورمى:

عروضى وزن‌لردن چیقیش، آسان کېچمه‌دى. عروضى شعرلرگه اۇرگنگن اېل، آسان‌لیگه‌چە ینگى فورم و ینگى وزننى قبول قیله‌آلمسدى، شونینگ اوچون بیرینچى آدیمنى احتیاط بیلن کۇته‌ریش کېره‌ک اېدى. نېما یوشیچ غرب تیلی و غرب ادبى اۇزگیش‌لرنى کوزه‌تیب، عروضى شعرل ینگى موضوع‌لر و تصویرلرنى یره‌تیش اوچون قنچه‌لیک تۇسقین‌لیک قیله‌یاتگننى توشونیب انگله‌گن‌دن کېين، بیرینچى آدیمنى عروضى وزن‌لرنى سیندیریش‌دن باشله‌دى.

بونینگ معناسى نېمه؟

بونینگ معناسى، شعرینگ بوتون تنه‌سى بیر بحرده یازيله‌دى، اما رکن‌لر سانى تېنگ اېمس دېگنى دیر. توشونلۇراق قیلیب ایتگنده، رمل بحرى مسدس یا مثنى یعنى آلتی‌لیک و سکیزلیگی‌گه قرەب «فاعلاتن» رکنى آلتى یا سکیز قتلە بیر بیت‌ده تکرارلنسه ده، اېندی بو ینگى وزن‌ده شعرینگ اساسى، بیت‌گه قوریلمه‌ی، مصراع‌گه قوریلدى و فاعلاتن هر

مصراعده اوچ-اوچ يا تۇرت-تۇرت قتله كېلمەي، يېرىدە بىر قتله، يېرىدە اوچ، يېرىدە تۇرت يا بېش و يىنە يېرىدە اېسە ايكي قتله تكررارلندى و معين بىر قاعده بو ركنلرنيىنگ كۆپەيىشى يا آزه يىشى اوچون قوريلمەدى.
اۆز شعرلر يىمەن بىر اۆرنك:

كون باتر سارى عجيب بىر شهر بار
خانقاهى هر مسافر بېنواگه،

يخشى منزل دور

كۆك اۆپر قۇرغانلرى،

رند و عيارلرگه ماوا دور

مدرسە، دارالفنونى دە اوقووجى لر و عالم لر

تون و كونى بيلمە-يىن محنت چېكر

باغ و راغى ميسه و گل لر بيلن گؤيا كه جنت دور

سوولرى موزدېك ساووق

بېغبار آسمانى دېنگيزدېك تينيق

كېچە-سى كوندوز كىي

چلچراغلر بيرله يارقين دور...

بو شعر، فاعلاتن يعنى رمل بحرى اساسى گه قوريلگن، اما هر مصراعده

تكررارلنيش سانى اۆزگرەدى. بونينگ هر ركنى نى اجرەتيب يازەمىز:

كون باتر سالرى عجب بىر / شهر بار / (۳ ركن)

خانقاهى / هر مسافر / بېنواگه،

يخشى منزل / دور (۵ ركن)

كۆك اۆپر قۇر / غانلرى، / (۲ ركن)

رند و عيار / لرگه ماوا / دور (۳ ركن)

مدرسە، دارالفنونى / دە اوقووجى / لر و عالم / لر (۵ ركن)

تون و كونى / بيلمە-يىن مح / نت چېكر / (۳ ركن)

باغ و راغى / ميسه و گل / لر بيلن گؤيا / كه جنت / دور (۵ ركن)

سوولرى موز / دېك ساووق / (۲ ركن)

بې غبار آس/مانی دېنگیز/دېک تینیق/ (۳ رکن)

کېچە-سی کون/دوز کبی/ (۲ رکن)

چلچراغلر/ بیرلە یارقین/ دور/ (۳ رکن)

کۆریب تورگەنینگیزدېک، فاعلاتن و زحافلری (فاعلاتن نینگ اؤزگرگن حالتلری یعنی بیر ایکی هجاسی توشگن حاللری، (مثلن فاعلات، فاعلن، فع) تورلیچە جایلشگن.

بو کیچیک اؤزگریش نېچە فایدهنی شعر و شاعر اوچون تقدیم اېتدی؟

بیرینچی دن شعرنینگ اساس و بنیادی یا ای ننگ کیچیک بیرلیگی بیت اېمس، مصراع بۇلدى. مصراع اساس بۇلگن دن کېین، هر بیت گە قافیە بېرىش هم کېرەك بۇلمەى قالدى و قافیە یۇق لیگی، شاعرگە اؤز شعرىنى اؤز ایستەگى گە باقه اوزون یا قیسقه یازیش امکانىنى یرەتدی.

ایکینچی دن، وزن تارلیگی و بیر چېگرەلنگن چوکات ارەسى دە یوریش عذابى دن شاعرنى قوتقردى. شاعر وزننى تۇلدىرىش اوچون سۇز تاپالمەى مترادف یا معناداش سۇزلرنى ایزمە - ایز کېلتىرىش دن هم قوتولدى. بیز قنچە شاعرلریمیزنینگ شعرلری دە حالى هم کېتمە -کېت کېلگن معناداش سۇزلرنى اوچرەتەمیز. بو اېسە شاعرنینگ ضعفى و شعرنینگ ضعفىنى بیلدىرووچى بېلگى دیر. اۇقووچىنى توشونمەيدىگن کیشى دېب تصور قىلىش و بیر معناگە تېگیشلى بۇلگن تۇرت-بېشتە معناداش یا مترادف سۇزلرنى کېلتىرىش بیلن اونى شونچەلیک سوادى قوی، دېب انگلەماق اۇرىنسيز دیر. اۇقووچى سوادسيز و توشونمەيدىگن اېمس، بلکه عروضى شعرلریننگ وزن و قافیە محدودلیگی و شاعرنینگ مهارتى اۆلیگینى بونداق وضعیت گە سببچى، دېب بیلش کېرەك!

نیمایى وزن لر جمعیتە استە-سېکین اؤز اۋرنىنى تاپگن دن کېین وزنسىزلیک تمان گە یۇل آچیلدى و آق شعر بیر مهم ادبى ژانر صفتى دە میدان گە کېلدى.

اۋزبېک ادبیاتی دە آق شعر، نیمایى و عروضى شعر دن آلدین، هجایی یا برماق وزنیه اساسلنگن شعر، بار اېدى. آهنگ و موسیقى شعر بیلن بیرگە توغیلگننى بیلەمیز. بو آهنگ و موسیقى طبیعت تاووشلریننگ تکرارى دن و هجالر سانى بیرلیگی دن اۋرتەگە کېلگن. شونینگ اوچون، اۋزبېک خلقىنینگ قدیم- قدیم دن قالگن و بوگون گچە بیزگە یتیب کېلگن فولکلوریک قۇشقیلری و بخشىلر قۇبوز و دومبوره و غیچک بیلن کویلهيدىگن

گۇر اۋغلى و اوزخان سينگري حماسى داستانلار انە شو هجايى وزن دە دیر.

نیمایی شعرلر و هجایی شعرلر آرهسی ده فرقلر بارمی؟

نیمایی وزنلر، آیتیپ اۋتگنیمیزدېک، عروض وزنلری نینگ آز و كۆپ ركنلرگه بۇلینیشى دن، قیسقه و اوزون هجالر نینگ قنداق ترتیب بیلن جایلشگنی دن اۋرته گه كېله دی، اما هجایی یا برماق وزننى اېسه هجالر سانى تېنگلیگی گه تەینه دی و هجالر اېسه، اونلى لر، یعنی واول یعنی تاووشلى یا صدادار حرفلردن تۈزەله دی.

اۋزېك تیلی ده قیسی اونلى (واول)لر بار؟

عرب یازووی اۋز اونلى لری نینگ آزیلیگی نی فتحه و کسره و ضمه بیلن تۈلديرگن، بیراق بیز اېسه بو اونلى لرنى تیل گه آیتهمیز و یازووده یازمهیمیز. بو اونلى لر یازیلمهسه هم وزن یا اۋلچاو ده سنهله دی. دېمک، بیز حرفلر سانیهه قهرې اېمس، بلکه اونلى لر سانیهه قهرې هجالرنى سنهیمیز. اۋرنک اوچون:

آ بیر اونلى

و بیر اونلى

ى بیر اونلى

ه بیر اونلى

فتحه یا زبر بیر اونلى

کسره یا زیر بیر اونلى

ضمه یا پیش بیر اونلى

همزه یا الف بیر اونلى

کتاب سۋزی سیرتدن قرهگن ده تۋرت حرف دن یسلگن و بیر اونلى یازیلگن، دېمک، بیر هجا دېب حسابلش کېرهک، بیراق (ک) نینگ کسره یا زیرى بار. دېمک، بو هم حساب گه کېره دی و ایکیکی هجا بۇله دی: ک-تاب

اگر بونی اۋزېک لاتینچهسی بیلن یازسک، جوده آسان کۋریشی ممکن: Kitob

قلم هم یازمه شکلى گه قرهگنده، اوچ حرفى بار و هيچ اونلى سی یۇق. دېمک، هجاگه

و حساب گه كيرمسلېگى لازم اېدى، اما بونداق اېمس و ايكيته يازيلمه يديگن، اما تلفظ بۆله دېگن اونلى سى بار: ق دن كېن فتحه و لام دن كېن هم فتحه. دېمك قلم = قَ لَم ده

هم ايكي هجا بار و ايكي هجا بۇليب حساب گه كيره دى. لاتينچه كۆرينىشى: Qalam

اېندى هجايى وزن ده يازيلگن شعريم نى حسابلب چيقه ميز:

تون جيمليگى ده اريغ

"مناجات" نى كويله يدى

ايكيته كوموش بليغ

عشق نى سۇز سيز سۇيله يدى

اېندى حسابلەيميز:

تون + جيم + لى + گى + ده + ا + ريغ = ۷ هجا

م - نا - جات - نى - كوى - لهى - دى = ۷ هجا

اى - كى - ته - كو - موش - ب - ليغ = ۷ هجا

عشق - نى - سۇز - سيز - سۇى - لهى - دى = ۷ هجا

عروض وزنى هم هجالر گه اساسلنگن، هجا وزنى هم. اما فرق شونده كه عروض وزن لرى ده هجالر قيسقه و اوزونليگى و شو قيسقه و اوزون هجالر قيسى ترتيب بيلن جايلىگنى گه باغليق. اؤرنك:

هزج بحرى «مفاعيلن» تكرارى دن يره تيله دى. هر مصراع ده اوچ قتله تكرارلنسه، بير بيت ده آلتى قتله تكرارلنيب، مسدس يا آلتيته ليك و اگر تۇرت قتله تكرارلنسه، بير بيت ده سكيذ قتله تكرارلنيب، مثنى يا سكيذ ته ليك ركن لرنى يره ته دى و شو آت لرنى اۈزى گه آله دى. مفاعيلن دېگنى نيمه؟ بو فقط بير آت. مهمى هجالرى ترتيبى دير.

م فا عى لن

م + زبر = قيسقه هجا. قيسقه هجانى (.). نقطه بيلن كۆرسته ميز.

فا = اوزون هجا. اوزون هجانى (-) منفى يا دش علامه سى بيلن كۆرسته ميز.

عى = اوزون هجا يعنى -

لن = اوزون هجا يعنى -

اېندى مفاعيلن كۆرينىشى نى چيزه ميز: (. - -) يعنى اولى ده بير قيسقه هجا و اوندن

كېن اوچ ته اوزون هجا.

اگر اوچ مرته تکرار لنسه:

مفاعیلن / مفاعیلن / مفاعیلن = (. - - / . - - - . / - - -)
وفادارم / وفادارم / وفادارم = اوچ قتله مفاعیلن بۆلدى = هزج سالم مسدس .

ابندی رمل بحرۍ گه باقىنگ . رمل بحرۍ (فاعلاتن) تکرارى دن یره تیلگن . فاعلاتن =
فاع لا تُن، یعنی:

فا = اوزون هجا = (-)

ع + کسره يا زیر = قیسقه هجا = (.)

لا = اوزون هجا = (-)

تن = اوزون هجا = (-)

ابندی کۆرینیشی: فاعلاتن = (- . -) یعنی اولی اوزون هجا، ايکینچىسى قیسقه
هجا و ينه ايکيته اوزون هجا.

يا رجز بحرۍ (مستفعلن) تکرارى گه اساسلنگن . مستفعلن قوییده گیچه:

مُسْ تَفْ عْ لُنْ

مس = اوزون هجا = (-)

تف = اوزون هجا = (-)

ع + کسره يا زیر = قیسقه هجا = (.)

لن = اوزون هجا = (-)

مستفعلن = ايکيته اوزون هجا، کيبن بير قیسقه هجا و کيبن ينه بير اوزون هجا دن
عبارت. کۆرینیشی: (- . -)

الته هر بير مفاعیلن يا فاعلاتن يا مستفعلن يا باشقه سىنى بير رکن ديدى لر . رکن لر
أيتگنيميز کبی يا سالم بۆله دى، يا شکلى اؤزگه دى، یعنی يا بير - ايکی حرفى توشه دى، يا
بیرار حرف قوشيله دى يا شکلى بير آز اؤزگه دى . بو حالت دن تورلى وزن لر تاپيله دى، اما
شکلى بوزولگن حال ده هم ترتيبى هر مصراع ده اؤشه سالم و اؤزگرگن يپرلىرى عينن تکرار
بۆله دى . بو اؤزگرگن حال لرنى زحافلر ديدى لر .

مثال اوچون فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن ده سؤنگگی (ن) توشگن و بيز شعر يازسک،
الته هر مصراع انه شو ترتيب ده بۇلیشى شرط . اگر بير مصراع ده اوچ مرته فاعلاتن کبلگن

بۇلسە، باشقە مصراع دە ایکی قتله فاعلاتن و بیر قتله فاعلن یا اولىنى فاعلن و کبین فاعلاتن شکلی ده کپلتیرالمه ییمیز. عروض ده هجا حسابلنهدی، بیراق قیسقه و اوزون هجالر ترتیبی و جای لشگنی هم حساب گه آینه دی.

اهندی هجایی وزن یا برماق وزنی:

برچه فولکلوریک آغزه کی شعرلریمیز نینگ اساسی، هجالر سانیکه باغلیق. یعنی قیسقه و اوزون هجالر ترتیبی گه اېمس، هجالر نینگ سانیکه گینه باریب تاقیله دی. بیر مصراع شعر ۱۱ هجا دن توزه لگن بۇلسه ده، کبینگی مصراع لر هم ۱۱ ته بۇلیشی شرط. سبزم لِر، کبلین سلام لر، قوش هیده ش و خرمن ینچیش یتتی ده اوقیله دیگن قۇشیق لر، عزا و ماتم ده ایتیه دیگن ایتیم لر، بالهنی اوخله تیش یتتی ده ایتیه دیگن الله لر، پشتو تیلی ده لندی لر، فارس تیلی ده فولکلوریک دوبیتی لر، سنگردی و فلک لر نینگ برچه سی انه شو هجالر سانی بیرلیگی اساسی ده ایتیلگن.

سرپل اؤزی هوادار

درختلری مېوه دار

بیر کولیب قره مه یسیز

کیم نقصیز گه روادار

کۆرگه نینگیز دېک، یوقاریده گی قۇشیق نینگ هر مصراعی یتتی هجا دن یسلگن، بیراق هجالر نینگ قیسقه و اوزونلیگی ترتیب بیلن اېمس.

سرپل = سر + پل یعنی ایکی اوزون هجا

درخت = دَ + رخت = ایکی هجا، اما بیرینچیس قیسقه و ایکینچی هجاسی اوزون.

هجایی شعرلرده قافیه:

هجا یا برماق وزنی ده قافیه هم جوده تار و قیسیق اېمس. ائینقسه آغزه کی شعرلریمیز یا فولکلوریک شعرلریمیز ده (د، ت، ط)، (ث، ص، س)، (ذ، ز، ض، ظ) و حتا گاهی ده بولرگه (س) حرفی قافیه لنه دی. حال بو که عروضی شعرلرده جوده نادر حال لرده ز و ذ یا ض و ظ قافیه داش بۇلگن (حاضرگی زمان ده فارس شاعرلری ایشلته باشله دیلر).

بوندن تشقري، هجايي شعرلرده دايدا تۇرتتله مصراع قافيهلى بۇلمەيدى يا تۇرتلىكلر و سبزمئلرده (رباعى، دوبيتى كىي) اوچ مصراع قافيهلى بۇلىشى شرط اېمس. گاهىده بيرينچى و ايکينچى مصراعلر بيرخيل قافيه و اوچينچى و تۇرتينچى مصراعلر باشقه قافيهلر گه اېگه بۇلهدىلر؛ گاهى بيرينچى و اوچينچى مصراعلر و ايکينچى و تۇرتينچى مصراعلر قافيهداش بۇلهدىلر و گاهى هم اوچ مصراع بيرخيل قافيهلى بۇليب، هر بۇلكنينگ تۇرتينچى مصراعى يا اوچ مصراع گه اۇخشەمس، اما اۇز ارا تکرارلنگن قافيه بيلن قافيهلنەدى يا مصراع نينگ اۇزى ترجيع بند وظيفهسینی بجهريب، عيناً تکرارلنەدى.

بو اېسه البته قافيه تاپيش و گۇزەل قافيهلرنى يرهتيب ايشلەتيش گه کته ياردم بېرهدى. بيز اۇزبېکلر اوچون، عروض وزنلرىدن استە- سېکين قوتىليب، برماق وزننى يا هجايي شعرلرگه اۇتیشيميز ضرور، دېب اۇيلهيمن. شو بيلن بيرگه، تيليميزنى فارسچه تریکىبلر بلاسىدن قوتقهريب، اۇزبېکچه تریکىبلرگه اعتبارلى بۇلىشىمیز کته بورچيميز سنەلەدى. عروض وزنلرى قمراوىدن چىقالمس اېکنمیز، ينگى تریکىبلر يىش، سوچهراق اۇزبېکچه شعر يازيش و گۇزەل تصويرلر يرهتیش امکانيگه اېگه بۇلالهيميز.

اما، عروض وزننى کلاسيک يا ممتاز يازمه ادبياتيميزنينگ اساسى دير. شونينگ اوچون نوایى باباميز، بابر پادشاه، آتايى، لطفى و باشقه اتاقلی شاعرلريميزنينگ شعرلرينى اۇقيش و يادلش، بيز گه هم وزننى اۇرگنیش گه ياردم بېرهدى، هم اساس و ايلديزيميزنى اېسدن چيقارمس ليگيميز گه فايدهلى دير. عروضى وزنلرنى يخشى اۇرگنپ آلگنلرگه هم، شعرنينگ شعریت (هنرى) تمانیگه اهميت بېريشلرينى توصيه اېتهمن. يعنى کلاسيک فورمده، ينگى غايه و مضمونلرنى، گۇزەل تصويرلر و سيليق تيل بيلن يازسينلر. اگر بيز اۇز زمانيميز موضوعلرى و تيلينى شعریميزده بيان اېتالمس اېکنمیز، شعر يازيب نيمه قيلهيميز؟

هر حالده، نوایى و بابرلردن يوقارىراق شعر يازالمهيميز- کو!

تاکيدلەيمن: يا عروضى شعر يازمه يلىک يا که عروض وزنلرىده اۇز زمانهيميز کويچيسى بۇله يلىک!

اېندى برماق يا هجا وزنیکه اساسلنيب يازيلگن شعرلريننگ بير گۇزەل اۇرنگى گه دقتينگيزنى قرهتهمن. بو شعر، شرعى جوزجانى جنابلريدن:

انتظارىك دم لىرى

تېلفون يانېم دە ساكن اۆلتىرىپ
كوتماق دە من ياقىملى آوازىنى
جانېم قولاغى بىلن اپشېتەى دېب
آوازی اېمس، سحرلى سازىنى

ساكن اۆتر تانېه لىر كروانى
دقيقه لىر اۆتر و ساعت لىر هم
جېم تورىپ يانېم دە بو جانسېز جھاز
جرنگله مەيدى و آرتدېرەدى غم

تورەى دېسم، مرموز سحرلى بىر كوچ
مېنى اۆز اۆرنېم دە اوشلب تورەدى
آيالغو قىلىسم هم شىرىن خيالى
فكرېمنى اۆز تامانىگە بورەدى

انتظارلىك كېچە لىرى "نوایى"
سېزگن آغېر دردىنى مېن هم سېزدېم
او كوتتى و مېن اېسە تېلفونگە
كۆز تېكىپ اۆتېردېم، قلىبېمنى اېزدېم

يازەى دېب اېنتېلىسم، كېلمەيدى الھام
قلم تېبرەنمەيدى قۇلىم دە تورىپ
سۆز دردانه لىرى قاچر كۆزىمدن
استعداد چشمەسى بېر كېلىپ، قورىپ

اۋرەلگن سىملىرى بىلن تېلفون
ايلان بۇلىپ يۈرەگىمنى چاقەدى
اوندىن ايرىلىش آغير تويغولرى
ينە كۈنگىلىم اېشىگىنى قاقەدى

علاقەمىز رمزى بۇلگن بو جھاز
بوگون ساكن تورىپ كۈنگىلىم اېزەدى
بىلمەيمىن حاضر او، قيسى چمىندە؟
ياكه قيسى باغ ايجى دە كېزەدى؟

اېندى بىلىپ آلدېم، حتى بىر كون هم
آوازىنى اونوتالمىس اېكنىم
ينە بىر بار سېزدىم سېۋىگى كوچىنى
اوندىن هېچ قچان اۋتالمىس اېكنىم

اې محبت، بوگون اۋزىنگ گواهىسن
قنچە كۈتەرىلدى كۈكلرگە آھىم
فرشتەلر آوازىدېك سېسىنى
قچان گچە كۈتەيىن، اې الھىم؟

آق شعر يا آھنگگە اساسلىنگن شعر:

نىمايى شەردن كېيىن انە شو كىچىك قىد يا سىقوو هم شاعر خيالىنى بۇلەدى و يىنگى
تعبىرلر و تصويرلر يره تيش امكانيتىنى چېكىلتىرەدى، دېگن فكرگە اساسلىنىپ، آق شعر يعنى
ھرقنداق عروضى وزن و قافىەدن قوتىلگن شعر دىياگە كېلدى. بونداق شعرنى ايران آذرى
تورك لرى دن بۇلگن احمد شاملو يا (۱. بامداد) بىرىنچى بۇلىپ اوزلوكسىز باشلەدى و

اداغی گچه اؤز یولی دن قیتمه دی.

آق شعر گه قرشلیک لر همه سی دن هم کۇپراق بۇلگن، بیراق بوگون گه کبلیب، بیرقنچه شاعرلر و کۇپ-دن-کۇپ شعرى اۇرنک لر ادبیات دنیاسی گه اۇزی نینگ بارلیگی نی اثباتله گن.

ابندی آق شعر نینگ اېنگ مهم اۇزه لیک (خصوصیت) لری نیمه دن عبارت؟

۱. آق شعرده هیچ قنداق قراردادى وزن یعنی عروضى یا هجایی وزن یۇق. سۇزلر آرسیده گی معنا اویغونلیگی و اۇخشش حرفلر تکرارى دن تاپیلگن اویغونلیک کینه بار. انه شو اویغونلیک، گاهی ده بیر آهنگدېک قولاققه اېشیتیلیشى ممکن.

۲. آق شعرده قافیه و ردیف یۇق. گاهی ده قافیه گه اۇخشش سۇزلر کبلیگن بۇلسه ده، آته ی لب و عمد بیلن اېمس، بلکه اؤز- اۇزی دن طبیعی شکل ده نمایان بۇله دی.

۳. آق شعرده آرتیقچه و کبره کسيز سۇزلر یۇق. قافیه و وزن دن قاچیش هم انه شو مقصد اوچون اېدی. دېمک، آق شعرده مکمل و تۇلیق بیر مضمون نی اېنگ کبره کلی سۇزلر بیلن یازیش کبره ک. بیهوده و آرتیقچه سۇزلر بیلن اونى چۇزیش کبره کسيز دیر.

۴. آق شعر نینگ وزن و قافیه یعنی موسیقی دن بۇشب قالگنی اوچون، اۇقوچی نی اۇزی گه جلب اېته آله دیگن بیر مهم عنصرى بۇلیشى کبره ک اېدی. بو عنصر، معنا یا مضمون نینگ ینگى لیگی، زمانوی لیگی، مهم لیگی و برچه دن کۇره گۇزه للیگی دیر. شونینگ اوچون، حتا اگر معمول بۇلگن س بوگی موضوعی ده هم آق شعر یازیلسه، ینگى لیک و گۇزه ل لیک عنصرلری بۇلیشى شرط. بو مقصد اېسه، ینگى تخیل، ینگى تصویر، ینگى سمبول، ینگى مضمون، ینگى تیل و ینگى سۇز ترکیب لری بیلن گینه میسر بۇله آله دی، خلاص.

۵. آق شعرده کلاسیک شعرلر گه اۇخشش خیلمه-خیل موضوعلر بیر شعر گه تیقلیمه یدی. یعنی اگر غزل ده هر بیت مستقل بیر مضمون گه اېگه بۇلیب، اولر نی وزن و

قافيه گينه اوشلب سقله گن بۇلسه، آق شعرده معنا و مضمون شو رابطه نى تامين له يدى. تورلى مضمون لر و خيلمه-خيل تصويرلر، آق شعرنى تيتيلىش و ساجيلىش گه آيب باره دى. شونينگ اوچون، كلاسيك شعرلرده مضمون نينگ باغله نيشى نى ياتيغلىق(افقى) و آق شعر نينگ باغله نيشى نى تيكليك(عمودى) ديدى لر. كلاسيك شعردن بير بيتنى اجره تيب آيب، تورلى سۇز لريميزده قۇلله شيميز يا بيتلرنى (مطلع دن تشقري) آلدن كپن قىليشيميز ممكن. شونده شعر گه بيرار نقصان يېتمه يدى، بيراق آق شعر دن بير مصراع نى آيب تشلش يا مصراع لرنى آلدن كپن قىلىش ممكن اېمس، نېگه كه ايتيب اۇتگنيميز دېك، آرتيقچه و كېره كسيز سۇز اونده يۇق و مضمون يوقارى دن قوئى گه قره ب آچىليب يا شكل لنيب كېله دى.

۶. شونينگ دېك كلاسيك شعرلرده عروضى وزن و قافيه نينگ تارليگى شاعر نينگ تىلى نى سينديري ش يا كه تيل قاعده لرى نى بوزيش يا سۇزلرنى قيسقرتمه شكلى ده ايشله تيش گه مجبور قيلردى، بيراق اېندى اېسه آق شعر بو امكان نى كېنگه يتيرگن. بيز، ايسته گن پيام يا سۇزيميزنى وزن و قافيه چېگره سى دن چيقيقنى ميز اوچون اېركين ايتيه آله ميز. شونداق اېكن، آق شعرده تيل گرامرى نى بوزيش اصلا كېره ك اېمس. نېگه فعل نى آخر گه اېمس اول گه يا اۇرته گه، فاعل نى اېسه اول گه اېمس آخر گه يا اۇرته گه، مفعول نى هم اۇز جايى دن آيب، باشقه بير گه كۇچيريب كېلتيريشيميز يا كه كېلىشيكلر(ده، گه، دن، نى، نينگ) نى وزن مجبوريتى اوچون حذف قىليشيميز كېره ك؟ حاضر عروضى وزن هم، قافيه هم، قۇلليميزنى باغله گنى يۇق. شونده ي اېكن، شعرنى قيله آليشيميزچه سوچه راق اۇزبېكچه قىلىش گه و اۇزبېك تىلى دستورى گه ماس يازيش گه اورينيشيميز كېره ك.

۷. سۇننگى سۇز: مېن انچه دن بېرى برماق يا هجايى وزن گه اۇتگنم و بير مدت دن بېرى حتا آق شعر هم يازه باشله گنم. (طبيعى، طبيعى روش ده وزنيز شعرنى ياقثيرمسه هم، ياش شاعر لرنى بو يۇل گه چارلش و اونده ش، اولر گه اۇرنك بېريش اوچون) شو تشويق لر و توصيه لريم نى بير نېچه شاگرد لريم قبول قىليب، هجا وزننى يا وزن سيز(آق) شعر گه اۇتدى لر و جوده گۇزەل شعرلر يره تيش گه قادر بۇلدى لر. شو آره ده جميله ايشار، فرشته بېگم، سياره رحمانى و دستگير فرهودلر ايرى تاكيد گه ارزىيدى لر. اېندى باشقه ياش شاعر لريميز هم برماق

وزنى ده شعر يازيش يا كه آگاهلىك بيلن آق شعر يازيش گه اؤتسه لر، جوده يخشى بۇلەدى. اۇزبېكستان، توركىه، بشقه توركى دولت لر ده حتا كه ۱۹ و ۲۰ نچى عصر دن برماق يا هجا وزنى گه اوتنگن لر و حاضر گچە بو وزن شعر ده بيرينچى اۋرين نى توتەدى. اۇزبېكستان نينگ جوده مشهور، خلق ارداغيدە بۇلگن شاعرلىرى، عبدالله عارفوف، ابركين واحدوف، محمد يوسف، زلفيه خانيم اسراييلووا، غفور غلام، حميد سليمان، عثمان عظيم و يوزلب بشقه شاعر لر برماق يا هجايى وزنى قۇللب، ايسده قالدېگن شعر لر و اثر لر يره تگن لر، حتا جهان ادبياتيدە مشهور بۇلگن كتابلرنى (مثال اوچون دانتە نينگ الهى كميديه سى، عبدالله عارفوف ترجمه سى) انه شو وزن ده اۇزبېك تيليگه بديعى ترجمه قيلگن لر. شونينگ دېك شعرى درامه لر هجا وزنى قولە يلىگى سببلى يره تيلدى (مثلن «صاحبقران» درامه سى، ع. عارفوف قلمى ده).

عروضى وزن اينقسە حاضر گى زمان ده اۇزبېك تىلى گه ماس كېلمەيدى و بيز نوايى و بابر، لطفى و آتايى، حافظ خوارزمى و اميرى، اوويىسى و نادره بېگم لردن كۇپ راق و يخشى راق شعر يازە آلەمىمىز. يازسك هم اولردن انچه قويى راق، عروضى وزنى بوزوق، مضمون و قافيه لرى تكرارى شعر يازە آليشىمىز ممكن. شونداق اېكن، زمانه مىز سېسى بۇليشىمىز و ينگى بير بولاق آقېمى نى ادبياتىمىز نينگ چنقه گن چۇل لرى گه آقېز ماغىمىز كېرەك اېمس مى؟

مبارز شاعر عبدالحميد چۇلپان نينگ مشهور شعرى بيلن بو بحثنى توگتەمن:

خلق

خلق دېنگىز دىر

خلق تۇلقين دىر

خلق كوچ دىر

خلق عصيان دىر

خلق آلاو دىر، خلق اوچ دىر

خلق قۇزغلسە، كوچ يۇق دىر كيم تۇختىسىن

قوت يۇق كيم، خلق ايسته گين يۇق اېتسىن

خلق عصيانى سلطنتنى يۇق قيلدى

خلق ايستهدى، تاج و تختلر ييقيلىدى
خلق ايستهگى: آزاد بۇلسين بو اولكه
كېتسين اونينگ باشيدهگى كۈلنكه
بىر قۇزغىلور، بىر كۈپىرر، بىر قەينر
بىر اينتيلور، بىر ھاولىقر، بىر اۋينر
يۇقلىكنى-دە، آچلىكنى-دە، يۇق اېتر
اۋز يورتىنى ھر نرسە گە تۇق اېتر
بوتون كوچنى خلق ايچى دن آلەيلىك
قوچاق آچىب، خلق ايچى گە بارەيلىك

دكتور شفيقه يارقين
سويدن: مى آيى / ۲۰۱۹ يىل

تون، توگنمس ایمس!

تون، توگنمس ایمس، اویقو ده قویاش یاتگن ایمس
شونچه که کۆکنی یسنتیرووچی تانگ، آتگن ایمس

نېگه دیر باغچه جیم لیککه اوره لگن دېمه نگیز
شونچه که ججی اېسین³، قوشچه نی اویغاتگن ایمس

3. شمال، نسیم

نېگه دير بورگوت اوچيش ايسته گى دن تۇيدى، دېمنگ
شونچه كه بو پالەپان نينگ قتنى قاتگن اېمس

نېگه دير اۋزبېك اېلى بختى قرا دير، دېمەنگيز
شونچه كه قالدى بولوت ايچره، ولى باتگن اېمس

نېگه دير شاعرېمىز چۈنتكى يىرتىق، دېمەنگيز
شونچه كه بايلىك اوچون اۋزلىگىنى ساتگن اېمس
↓

ينە پارلاق بۇلەدى كېلەجگىنگ اۋزبېك اېلىم
تون، توگنمس اېمس، اويقو دە قوياش ياتگن اېمس!

۱۰ جون ۲۰۲۲
تاشكىنت

سكسار آغوشده

يشنه ماق ايستر مېنينگ كۈنگلوم بهار آغوشى ده
يا كه گل دېك آچىلىپ ييره شنى، يار آغوشى ده

كېلسه گر اېشيك قولاغى كه قدملر شربه سى
تليپنر كۈكسىم ده بير قوش، انتظار آغوشى ده

تون لريم يولدوز گه تۇلگه ي بير باقيش ياغدوسيدن
يوز قوياش چيقيقه ي كوليب، ليل و نهار آغوشيده

خام اېمس سېوگيم، اگر بېگيم اونى اېتسه قبول
ناردانه سينگري پيشگه ي انار آغوشيده

ساچ لريم ساغينچ گه تۇلدى بير سيلش ارمانيده
قۇل لرى تېكسه، ساچيم تاپگه ي قرار، آغوشيده

جان نى سقلب من اونينگ ديدارى گه، ميللى اگر
قىلسه اېل يوز قتله مېنى سنگسار، آغوشيده

شونچه ييل لرنى كوتيب، ديباج! اېندى كېلدى يار
تۇكمه كۆز ياش لرنى، بۇلمه شرمسار، آغوشيده

نفس آلكيم كبرهك

تون چېچك عطرى گه بۇيالىگيم كبرهك
ينگى زمان كويىنى چالگيم كبرهك

يولدوز و آى ياروغى دن كشتهليك
شال تۇقيب، يېلكه گه سالگيم كبرهك

ميسه تۇشلگن بو چمن اوستيده
كېچە تانگ آتگونچه اوزالگيم كېرەك

قنچه سيقيل دىم بو حجاب آستيده!
تازە هوا دن نفس آلگيم كېرەك

يوزتە توزاغ و تۇغەناق قۇيسەلر
برچەسى دن سكرەب اۇتالگيم كېرەك

آرتيق ايچيرمه غمينگ آغوسىنى
اېندى كوليب، يشنب، اوشالگيم كېرەك

دېيدى كۇنگول، بير تون اېمس، اى بېگيم
عمر بۇيى يانينگە قالگيم كېرەك

۲۷ مى ۲۰۲۰

بازگوليك نى تيله يليك

اۋتكينچى اپكن دنيا، بازگوليك نى تيله يليك
نې بۇلسە بۇلسين اما، بازگوليك نى تيله يليك

گاه اورتاققە ايشانديك، گاهى مال و مقام گە
هيچ بيرى قيلمس بقا، بازگوليك نى تيله يليك

اۋزىنىڭ كۈكسى دن سوريى، اۋزگەلرگە ايشانديك
اۋزگە، بۇلمس آشنا، بازگوليك نى تيله يليك

اوى و جاي و باله دېب، اؤتديك آته-آنه دن
تاپيلمس آتا-آنا، اېزگوليكنى تيله يليك

رؤزه، نماز و حج نى خلققه كؤرسه تيش اوچون
هيچ قچان قيلمنگ ادا، اېزگوليكنى تيله يليك

رؤزه هم كېليب كېتر، آچليك دردى هم بېتر
دل لرنى قېليب رضا، اېزگوليكنى تيله يليك

كعبه ده اېمس خدا، اويى بېتيم قليبده
يازدى بونى مولانا، اېزگوليكنى تيله يليك

۲۱ مى ۲۰۲۰

کیسپریم آغوشی

گر یاغاچ نینگ ایلدیزی بۇلسە، یشر، قیش کېلسە ھەم
سرغەییب، یپراغلری دن یالەسی ائیریلە ھەم

اۋز ایفاری نی قیزیل چېچک ترەتگە ی برچەگە
گلچى قۇلى بىرلە حتا بوتەدن قىرقىلسە ھەم

موزلب اۋلگن قوش گينه قَيْته تيريلمەيدى، اگر
كېلسە كۈكلم فصلى، يا عيسا دىمى ياغىلسە ھم

كېتمە گەي اينجى خيالى كېپىرىگىم آغوشيدىن
كېچەلر كۈزىم دە اويقو پردەسى تارتىلسە ھم

او بىلن اوچماققە اوچمك ايستەگى سۈنمەيدى ھېچ
پت لىرىم كويسە، قناتىم بىلكنى قەيرىلسە ھم

۱۲ اكتوبر ۲۰۱۸

سوودن تینیق سۆز

یولدوزینگ بیرله توتاشتی یولدوزیم
تانگ آتیپ، بۇلدى منور کوندوزیم

سېن حقینگده سۆزلەماقنى باشلەسم
سوو اېمس، سوودن تینیق بۇلگەى سۆزیم

اېرکەلب، مقتب «تۇلون آی سن»، دېدینگ
اېندى کۆزگو دن اوزيلمەيدى کۆزیم

سېن گە سېوگى، سېن گە مەجرە، سېن گە يار
مېن اۋزىم مەن، مېن اۋزىم مەن، مېن اۋزىم

مېن دىن ايرىلمە، ايكي آچون دە ھەم
ھېچ قىچان اۋگريلمەگەي سېن دىن يوزىم

يېتمەسە جانىم گە سېوگىنگ اۋتيدىن
اېرىمس يازگى قوياش دىن ھەم موزىم

سېن بىلەن اوچماققە اۋخشەيدى يىشمە
سېن بىلەن كۈكلىم گە ايلندى كوزىم

مېن گە باقى، مېن گە كېرەك سەن سوو كېي
اې اۋزىم دىن ھەم سويوكلى يىلغوزىم

۵-اكتوبر ۲۰۱۸

نېگه کېلديز؟

دردلریم گه بیر دوا تاپمه‌ی، نېگه کېلديز بېگیم؟
یاره کۈنگلوم گه شفا تاپمه‌ی، نېگه کېلديز بېگیم؟

سی‌زسیز اۋتگن کون‌لریم انچه قیین اېردی، ولی
بو قرا کون‌گه صبا تاپمه‌ی، نېگه کېلديز بېگیم؟

كۈزلىرىم اينتيق بۇلىب كوتگن ابدى،

كېلدىز،

شكر!

كۈزلىرىم گە توتيا تاپمەى، نېگە كېلدىز بېگىم؟

گل تۇشب، بىرەم قىلىپ، يۇلىزگە چىقدىم آچىلىپ

جشن اوچون بىر مدعا تاپمەى، نېگە كېلدىز بېگىم؟

شونچە محنت، شونچە تىنمەى تلىپىنىش، بيهودەمى؟

بىرگىنە ساوغە روا تاپمەى، نېگە كېلدىز بېگىم؟

۲۱ جولای ۲۰۱۸

ایریلیب بولمس

ساووق قیش دېک بو دوران ده چچک دېک آچیلیب بولمس
و یا قیغوده یاغمیر دېک قووانچ دن ساجیلیب بولمس

قۇلینگ دن کېلسه هارمس دن اېل و یورتینگ گه خدمت قیل
بو دنیادن اگر کېتسنگ، ینه قیتیب کېلیب بولمس

اگر يالەنگ دە بۇلسە ميوە، آسىلگەى سېنگە ھەر كيم
قوروب قالگن ياغاچ نىنگ يالەسى گە آسىلىپ بۇلمس

بوگون بختيم قوياشى يرقيرەب كولسە، ولى اېرتە
بولوت قاپلر كونيمنى، بو قضالرنى بىليپ بۇلمس

ىۇقالدى شعر ديوانيم، يۇقاتديم مال و ملكيمنى
آتە- آنەم دن ايريلديم، وطن دن ايرىليپ بۇلمس

نە كېلتىرسە باشيم گە عالم و آدم، چىدەش ممكن
تيليم گە گر حقارت قيلسەلر، طاقت قيلىپ بۇلمس

۶ اپريل ۲۰۱۸

تانق سز حس لر

کاشکی بو کپچه کۈزینگ ده غزل بۇلسم ابدی
یا که ابرنینگ ده ابریب، تاتلی عسل بۇلسم ابدی

یا که کۈکلده گی یاغمیر بۇلوبان، تامچی لنیب
ایکی کۈزینگ بولاغی قوینی ده حل بۇلسم ابدی

کاشکی لحظه لرینگ بۇلسه ابدی بیر فصل و
اۋشه فصلینگ باشی ده قیته حمل بۇلسم ابدی

كاشكى كۆكده قوياش نينگ تيزىمى بۇلسنڭ ابدى
مېن اېسە اوشبو تيزىم ايچرە زحل بۇلسم ابدى

كاشكى باش - اياغينڭ بيرتە قوچاغ بۇلسە ابدى
مېن قوچاغينڭ گە كىريب ابركە مرل بۇلسم ابدى

كاشكى تويغولرينڭ بشقەچە توس آلسە ابدى
مېن بو توسلرنى آليب، سېن گە گۈزەل بۇلسم ابدى

كاشكى بۇلسنڭ ابدى سېوگيمە بير تېلبە و مېن
سېن كىي تېلبە بۇليب، ابل گە مثل بۇلسم ابدى

كاشكى بۇلسە ابدى منگو، تانيقسيز حسلر
كاشكى سېن گە ابد ھمدە ازل بۇلسم ابدى

۲ فېرورى ۲۰۱۷

كاشكى

كاشكى تون لر قرانغو بۇلمسه
شونچه لر كۇنگول ده قيغو بۇلمسه
باشيميز گه تاش تېگيرمان آغدەريب
بو فلک اۇلگونچه بدخو بۇلمسه
تينچليک ييره تسه ياغدو كوييني
اېل كۇزى ده شونچه قۇرقوو بۇلمسه

بېكەلرگە تاش اېمس، آتېلسە گل
ھەر ايشى ینگىلىش و تابو بۇلمسە

سېۋىگى قۇيىنى دە چېچك دېك یشنەسە
كۈنگلى سىنمەي، كۈزى آمو بۇلمسە

تاتسە كولگو و قووانچ نىنگ تاتىنى
ايچگىنى قىغودە آغو بۇلمسە

...

نې قىلەي تنگريم بو تورموش نى، اگر
اېل اوچون بىر لحظه تىنغو بۇلمسە؟

تن دە آرام و يوراگى دە قووانچ
چرچەگن كۈزى دە اويغو بۇلمسە؟

سېس چىقرسم يکە ليكدە، نې آسيغ
جيم اولوس دن بىرتە يانغو بۇلمسە؟!

اۈزبېگيم تقدىرى اۈزگرمس، اگر
اۈرتە دە بىرلىک و ساىغو بۇلمس

قۇل اگر قۇل نى توتىب، بىرلشمسە
كۈز اگر كۈنگولگە كۈزگو بۇلمسە

یغله یمن^۵

فلک! جور و عذابینگدن چکیب آزار، ییغله یمن
بو دهشتلی اؤلیم گه قیغوریب، خونبار ییغله یمن

بوتون تورک لرگه یار اپردی، غمی گه غمگسار اپردی
اؤلیم گه هم تیار اپردی، اونى دهب زار ییغله یمن

5. بو شعر رسول پهلوان نینگ قیغولی شهادتی گه بغیشلنگن و شو مناسبت بیلن چاپ ایتیلگن بیر تۆپلم ده
نشر بؤلگن. بیر آز اؤزگرمه بیلن بو تۆپلمیم گه کیریتدیم. یادى و آتى منگو بۇلسین!

شهيد پاك اوليب كېتدى، يوره ك لرنى قىليب بريان
يوره ك قانى بيله اونگه يازيب اشعار، يىغله يمن

نېچون بيزلرنى ترك ايلب، يريم يول دن جدا بولدى؟
بو يول نى يكه باسماق دېب بسى دشوار، يىغله يمن

حقيقى پهلوان اولدى، ولى يادى تيريك دايم
اونى هر لحظه ياد ايلب، اونگه هر بار يىغله يمن

کرونا ویروسی

شعریم بوگون خیالیم قماغی ده
سیقیلگن دن اۆلیم حالی گه توشدی
کرونا ویروسی بوتون عالم ده
ییره لیب، آغریق قه اۆلیم نی قۇشدی

بوتون دنیا اهلی اۆز او ی لری ده
قراول سیز قماق لر گه کیردی لر
آته - باله، اکه - اوکه لر قۇرقیب
اۆز لری نی برچه دن اییردی لر

يېر و آسمان بۇم-بۇشلىك دن سىقىلگن
حتا بير ايت هم كۈچەدن اۋتمەيدى
همە، همەدن ھور كىب، اوزاق لشگن
كىشى، بير او كېلىشى نى كۈتمەيدى

گويا اۋتمىش دەگى بير اپرتك اېدى
انسانى ليك و ساغىنچ و سېوگى لر
اېندى ايكي يقين اۋرتاق كۈزىدە
تانيشلىك يۇق، حتا قرەش دن قۇرقر

بىلمەيمىن بو تنگرى نىنگ سىناوى مى؟
يا كه انسان لر اوچون سۇنگى سباق؟
اپرتە بارمىز مى، يۇق؟ كېلىنگ ايتەيلىك:
مېن كېچىردىم، سېن هم كېچىرگىن، اۋرتاق!

۲۸ مارچ ۲۰۲۰ تورنتو، كانادا

غربت که تو شكن لرني يات يىلكن لركه خطاب!

كۇكسىم دن ايتىرمىڭ، اوزاقده سن دېب،
اوزاق ده بۇلىم ھىم، كۇنگلوم سىز بىلن
بو يېرگە كېلگىنىم ھوس دن اېمس
اۋتە چارەسىزلىك، عاجزلىگىم دن

مېن قەيەق دە بۇلىم، قەيە حال دە بۇلىم
اۋز اېلىم - يورتىمنى اونوتالمەيىم
بو يېرنىڭ اوچماغى، تاموغ مېن اوچون
بالى مېن گە آغو، ھېچ يوتالمەيىم

سيزدن رنجيمه يمن، ميلی، تاش آتینگ
تاش اتر مېوهلی ياغاچ گه کيشی
سيزنی قووانتيرسه، ميلی، ييغله تینگ
هجرت گه توشگن نینگ ييغی دير ایشی

اؤز يورتيم گه قيتگوم، بيله من انيق
تيريك ليگيم ده می يا اؤلگنيم ده
شايد اېليم اوقيب، اثرلريم نی
کېچيرسه بير کونی يۇق بؤلگنيم ده

اؤشنده تاش لريز يره سی بيتر
اؤشنده سؤزیزگه قولاق ساله من
اؤشنده ايترسيز: «رحمت آپه»، دېب
اؤشنده تينچ گينه نفس آله من.

کانادا- میسی ساگا: ۲۰ فیروری ۲۰۲۰

غزل یغده کنده....

ییغلب-ییغلب، غزل نی هم ییغلتدیم
اېندی مېن گه بیرار کولیب باقمهیدی
بولدوزلردن شاده قیلیب بېرسم هم
قووانیب اینجه بؤینی گه تاقمهیدی

کۆز یاش لریم تینمه ی شونچه آقدی که
غزل لریم هؤل بۇلدی دېوانیمده
بیرگینه قیقیردب کولسه قیزغلداق
مینگ ته تاتلی سؤز اوینهیدی قانیمده

يىغله مەيمەن دېمەن، يىغله مەي بۇلمس
ھەركۈن بو اۈلكە دە قان قىنە گندە
مونچە اۈلیم، مونچە قیغو- آغریقە
تېنگری چیدر، قندەي چیدە سین بندە؟

غزل لریم، مېنى كېچیرینگ ابندی!
قلم ھم بو یروغیم گە بۇیسونمەیدی
سيزلرنی باشقە ییغلمەي دېمەن و
ینە بو قیغولی كۈنگول كۈنمەیدی

.....

انچە ییل لر اۋتدی، بیر آز کوتە یلیک
بلكیم قویاش باشقە تمان دن چیقەر
بلكیم بو اوخلەگن باتیر اېل ینە
اویغانیب، فرعون لر بۇغزی نی سیقەر

شوندە، ینە سیزگە، ای غزل لریم!
اېتک- اېتک كولگو ساوغە قیلەمن
ینە قیز غلداق لر كولیب اۋینەیدی
او کون كېلیشی نی انیق ییلەمن 6

۲۸ جولای ۲۰۱۹

6. بو شعریمگە سید سراج الدین قانع بونداق جواب قیترگن:

غزلینگیز ییغلەي وېرسە ھم میلی
اۋزینگیز ھەر دايم شادمان یشنگ
شعريت ملکی نینگ ملکہ خانی
بو دنیا باریچە سیز امان یشنگ

شاعر لیکیم باغی کہ...

شاعر لیگیم باغی گہ
کۋ کلم دېک کیریب کېلدینگ
چېچک لردن سۋز یسب
شعریم نی گلزار قیلدینگ

تانگیم ده قویاش بۋلیب
بارلیغیم نی یاریتدینگ
یوره گیم ده سپوگی نی
عمر بۋیی بار ایتدینگ

سېن قوش بۇلىب سىره سىڭ
چېچك ساچەدى غزل
كۇزىڭ بىلن قرەسم
تورموش كۇرىنر گۇزەل

شاعرلىگىم اوچون ھم
يانىم دە سېن كېرەك سىن
غزل لىرىم جسمى دە
سېن تلىپىنچى يورەك سىن

سېن بۇلىسڭ قورىمەيدى
الھام لىرىم بولاغى
شعرىم نىڭ سىرەشى دن
تۇلر تورموش قولاغى

۲۳ جولای ۲۰۱۹

«کیرونا» قارلری نی کنزیرب...

قار اوستی گه ینه قار یاغه یاتیر⁸
آیل ب اوخله مه یدی قارلی بولوتلر
مېن و یلغوز لیگیم اویلب قاله میز:
قچان اویغانرکن چپک لر، اوتلر؟

-
7. Kiruna سویدن نینگ اېنگ شمالی قسمی، یعنی شمالی قطب ده جایلشگن و آلتی آی کپچه و آلتی آی کوندوز بۆله دیگان و یاروغ کپچه لری نینگ ساعت ۱۲ سیده چراغسیز گلف و فوتبال اؤینش ممکن بؤلگن شهر. مېن ۱۱ آی و ایکی قیش نی انه شو شهرده اؤتکزدیم.
8. بو شعرده یات تیللردن هیچ بیر سؤز قوشیلگن اېمس. سوچه اؤزبکچه ده یازیلگن.

قار بيلن قاپلنگن بو اۋليک يېرنى
مېن و يلغوزليگيم قنچهلر كېزدىك
ناتنىش اېل لىر و اۋزگە تىل لىردىن
مېن و يلغوزليگيم قنچهلر بېزدىك

مېن و يلغوزليگيم اوزون كېچەلر
يولدوزسىز آسمان گە قنچه تىكىلدىك
مېن و يلغوزليگيم قوياش نى ايزلب
اۋتريك ياغدولر گە قنچه اېگىلدىك

اىلىق قىنە قوياش، كۈم-كۈك آسمان نى
مېن و يلغوزليگيم قنچه ساغىندىك
بىر تانىش قرەش نى اوچرەتگىن، دىيە
بويوك تنگريمىزگە قنچه يالىندىك

مېن و يلغوزليگيم ايگى يۇلداشمىز
تاتسىز بو تورموش نىنگ چىگل يۇلىدە
مېن و يلغوزليگيم بىر كون يىتتىمىز
تۇيمىس بو اۋلىم نىنگ قارلى چۇلىدە

كىرونا شەھرى: 2013

آمو داستانی

مینگ لرچه ییل اؤتدی آمو باشیدن
آمو دریا لېکن همان آقردی
چؤل نی کؤل قیلدی و کؤل نی گلستان
تورک لر همتی گه تیکلب باقردی

آتيلا دولتى، هون لر قدرتى
يايىلدى جهان گه پارلاق قوياشدىك
سلجوق لر دورى نىنگ تىنچلىك-امانى
اۋرگتدى ابل لر گه تىنچ آرقه داشلىك

غزنوى لر دورى تارىخىمىز ده
آلتون صفحه اېمس، آلتون بير كتاب
بىلىم اۋچاغى دور، حكمت چراغى
قالدىرگن ايزلرى سانسىز، لاجواب

تېمور بابامىزنى تىل گه آلگنده
يېر و كۆك تعظيم گه باشين اېگەدى
اۋزبېك، توركمن، تاتار، برچه توركلر نىنگ
باشى افتخاردن كۆككە تېگەدى

كۇرگانى آتى يشەيدى منگو
نه فقط توركستان، هندوستان ده هم
تره لگن شەرتى، شان و شوكتى
نه فقط خراسان، كېنگ جهان ده هم

تېمورى، شىبىانى، قاره خانى لر
بويوك دولتلرنى توزيب كېلدى لر
اوچ يوز يىل دن بويان اۋزگە لر، اما
برچه توزوملرنى بوزيب كېلدى لر

اوچ يوز ييل هم اۋتدى آمو باشيدن
آمو دريا، اما، همان آقهدى
گلستان بۇلدى كۇل، كۇل هم بۇلدى چۇل
آمو ييغلب، جورەب بونگە باقهدى

آمو تۇلقونلەيدى، باش كۈترگەى، باش
تورك اېلى گە بېرر يىنە كوچ- قوت
يېنگىب سۇنگىگى ياتى، قاچىرر ھريان
لال قىلر دىيانى يىنە بو قدرت

توركستان يورتى دور ارسلانلر يورتى
تېمور بۇلمەگندە، فرزندلرى بار
بابر بۇلمسە هم يېنگىلمس اصلا
باتىر الپامىشلر اونگە بۇلدى يار

بىر بۇلسە گر قۇلر، تاغنى يۇق قىلر
قىلر بو قۇلر هم ياتلرنى زبون
ايرى- ايرى بۇلگن يۇلر قۇشىلر
بىرلشىب اېلىمىز بۇلەدى بوتون

يىنگرەيدى فسادە اۋزىپكلر آتى
تانىلر آچون دە يىنە توركستان
تيتىرەيدى بو كوچدن اېسكى يات يىنە
علاجىن تاپالمەى قاچەدى ھر يان

هر لحظه بير حيله اۋيله يدى ياتلر
هر كون قورر بو يۇل اوستى ده توزاق
اما، بو بيرليكه خلل بېرالمەي
ياولر هم بۇلدى آخرى ترقاق

يلغوز دېب اۋيله منگ، اۋزېك اېلىنى
برچە اېلر ابرور اۋزېككە اۋرتاق
تورك اېلى بيرليگى، ايلر قوياش دېك
كېلەجك يۇلىنى دايمما پارلاق

باش كۈتر اى البرز، تۇلقونلن آمو،
ارسلانلر مرگى گە كويمە، آنە جان!
توركستان يورتى دور مثال جادو
هر تامچى قان بۇلر مينگ تە الپ-ارسلان

توركستان يۇلى گە فدا بۇلگن نينگ،
اولوغ آتى يشر تاريخ دە منگو
گۇراۋغلى دېك اونينگ باتيرليگىنى
داستان قىليب كويلر، يىلرچە آمو⁹

۱۹۹۵- يىل، ياز فصلى

9. بو شعر مېنىڭ تۈپلەملىرىم دە چاپ بۆلمەگن، اما بشقە شاعرلر شعرلىرى يىلن بير تۈپلەم دە نشر بۆلگن ايدى.
ايندى آزگىنە اۋزگرمەلر يىلن بو تۈپلەمگە كىریتىلدى.

۱۰ اورو کچی

نفسینگ گه نفس لریم توتاشگن چاغی
یولدوزلر شونچه لیک یقین کبله دی
که اولرنی بیرته-بیرته لب تبریب،
ساج لریم گه قده یمن

10. آلتای تورکجه سیده فرشته معنا سیده

كۈزىنگ بىلن كۈزىم اوچرەشگن چاغى
شونچە ياروغ ايسسىغ ليكنى سېزەمن
كە قوياش كۈكسىمەن آتە ياتگندېك

قۇلىنگ بىلن قۇلىم سۇزلىشگن چاغى
بوتون تاميرلرېمەن
تيتراق - تيتراق كېلكلر اوچە باشلەيدى

سېن بىلن بۇلگن چاغىم
يشىل منگوليكلرگە باغلەندى
و اوچماغ نىنگ گۈزەل ليكلرى
يشناق اېزگوليك اېشىگىن آچەدى

اېندى بيرار يىنگليشمەن قۇرقمەيمەن
نېگە كە قۇيىنىڭدە بۇلگن چاغىمەن
اوچماغ نىنگ بير اوروكچى سىمەن!

۲۲ جون ۲۰۱۶

کوتیش

ایککی قیزیل شمع
آه چکیب
سؤنگ گی یالتینی بیلن ابریب آقدی

ایکی بؤش بشقاب
بیر- بیر گه قره ب
آچلیک دن داد سالدی

ايكى شاخه گل
مېن گە تېرمىلىب،
كۈزلرېمدە تۇلقون لىنىپ تورگن قىغودن
سۇلىپ تۇكىلدى

آى چرچىب
تانگ تۇشگى دە اوخلىب قالدى

و مېن...
ينە قنچە...
كېلىشىنگنى كۈتەيىن؟

۱۲ جون ۲۰۲۰

خاتین لرینیک اوشدکن ایست لری

بیر گل بۇلیب آچیلەى، کولەى، دېدیم
اما غنچه لیگیم ده اوزیب سۇلدیردی لر

لاچین بۇلیب
یوکسک لیککه، کؤککه اوچه یین، دېدیم
اما قنات قاقمەى،
اوچیش تاتى نى تاتمەى
مېنى توزاق لرگه ایلیتتیردی لر

بیر سیراقی قوش بۇلیب
ابرەلردن یوکلنگن قیغولرنی
تۇییب- تۇییب

تینمە ی سیرەیین، دېدیم
اما مېنى قفس ایچی گە سالیب،
باشیم گە هم قلین پرده یاپدی لر
و تاماغیم نی بۇغیب،
سېسیم نی اۋچیردی لر

بیرگینه دوتار بۇلیب،
کۈنگلیمده گی ایستک لرنی کوی لرگە سالیب
آچون نی کوی لرگە تۇلديره ی، دېدیم
اما افسوس،
کوی-قۇشیق هم آغیر یازیق دېب،
تاریم نی اوزیب،
تاووشسيز قیلدی لر

بیر اۇتلی اۋزان¹¹ بۇلیب،
ابرکین، دوداغ لرگە قۇنەیین، دېدیم
اما دوداغ لرگە قۇنمە ی،
اۋقیلیشیم دن آلدین
قاغاز اوزره کویدیریب، کول قیلدی لر.

11. عروضی وزن ده یازیلمه گن شعر

بیر قیز بۇلەى،
بیر یخشی عیال بۇلەى،
آپە-سینگیل بۇلەى،
بیر آنە بۇلەى،
اۋز حرمتیم- اۋرنیمنى تاپەى، دېدیم

قیز ھم بۇلدیم،
یخشی عیال ھم بۇلدیم،
آپە-سینگیل بۇلدیم،
آنە ھم بۇلدیم،
اما ھمان...
حرمتیم و اۋرنیمنى تاپالمەدیم.

کابل: عقرب ۱۳۸۹

قۇل لريمنى اېكه من

«قۇل لريمنى اېكه من باغچه ده»¹²

قوريگه ي

بيله من باغچه م گه

هېچ قچان

هېچ كؤكلم نينگ نفسى اېسمه يدى

و هېچ قچان

قلديرغاچ

يومورتقه قويىش اوچون كېلمه يدى

آه!

مېنينگ باغچه م ده

بم و نارنجك و اۇق لار اوروغى

سېپىلگن!

12. فروغ فرخزاد نينگ بو شعريگه جواب:

دستھاييم را در باغچه ميکارم...

۱ جولای ۲۰۱۷

سیریلین یا سیرسیر...

بولدوزلر،
یلت-یلت یانگنده،
کۆزلرینگیز اوچقونی،

آی،
تون نی یاروتگنده،

گۈزەل كولىمىسىمەنگىز آرتى دن تىش لىرىز،
بولوت،
كۈكنى قاپلە گندە،
ساچ و سقالى نكى ز تىم - قرالىگى،

يالە و يىراغلر،
شىويرلشى باشلنگندە،
قولاغىم آستى دە سېوگى دن سۈزلە گىنىز،

جىملىك،
بوتون بارلىق نى چۇلغە گندە،
تىنچ گىنە اوخلە گىنىز،
كۈز اۋنگىم دە جانلنەدى.

سىز بىلن،
يا سىزسىز،
خيالىنگىز بىلن اۋتگن تون لىرىم،
بىردېك گۈزەل كېچەدى،
بېگىم!

۱۶ فېرورى ۲۰۲۰

سېنى قىدىركوم...

سېنى كۆزگولر نىنگ تىنىق ليگيده،
سېنى دېنگىز لىر نىنگ ماوى توبسىز ليگيده،
سېنى اىلىق تانگ قوياشى ياروغليگيده،
سېنى آيدىن تون لىر تىنچى نىنگ قوچاغيده،
سېنى قىزىل كولگن چېچك لىر ايفاريده،
سېنى يىراغ لىر نىنگ يشىل شيويرلشيده،

سېنى اويغاق توش لر سِرىلى كېنتيده،
سېنى يلتيراق كۇز ياش لر تامچى لريده،
سېنى اېنگ گۇزەل كوليمسىمه ايسىغيده،
سېنى اويقو شريه سېنىنگ پارەم موسيقيده،
سېنى اۇسميرليگيم دن بوگونگچە،
سېنى لحظه لريم نينگ هر چېتيدە،
قىديرديم.

قەيپەردە سن،
اي ساغينچ لر چيزمه سي؟
قەيپەردە سن،
اي ارمان لر اداغى؟
قەيپەردە سن،
اي تايلمىس چين سېوگى؟

سېنى اۇلە - اۇلگنيم چە
قىديرگوم!

۱۲ اگوست ۲۰۱۹

اۋقیتوۋچی

مېن نېگە ارداقلەيمەن، اۋقیتوۋچىنى؟!
الغبانى تانىتگەن ھەم او
خط يازىشنى اۋرگتگەن ھەم او
بىلىم چراغىن يورەگدە ياروتگەن ھەم او
يوكسكلىككە چىقىش يۇلىنى
و ابركىن اوچىشلر سباق لرىنى

يوره ك قوتتى بيلن كورستگن هم او
گاهى اَتهم كى شفقت قيليب،
مهر بيلن تنبيه لر بهرگن،
گاهى اَتهم دېك
بوزى دن سېوگى نوري تاولنگن هم او.

حيات نينگ چيگل ليگى،
گاهى تاتى، گاهى اچيغى،
گاهى بالى، گاهى آغوسى،
گاهى توريش، گاهى ييقيليش،
گاهى بخت و گاهى بختسيز ليك،
گاهى يېنگيش گاهى يېنگيليش لرى هم بارليگين،
عبرتلى سوزلر بيلن،
توشونتيرگن او.

بيز نېگه ارداقله يميز، اؤقيتووچينى؟!
بلكيم اوسيز،
بېرك كۈچه گه كيررديك.
بلكيم اوسيز،
يشم قيين ليگى گه چيدالمسديك.
بلكيم اوسيز،
حاضرگى كيشى بۇلالمسديك.
شونينگ اوچون ارداقله يميز اؤقيتووچينى!

۲ - اکتوبر ۲۰۱۸

توران - تورکستان اېلکېد!

قچان گچه کۈزیمیز سۇقور؟

قچان گچه تیلیمیز ساقاو؟

قچان گچه باشیمیز اېگیگ؟

قچان گچه قۇلیمیز کوچسيز؟

قچان گچه یۇلیمیز ایری؟

قچان گچه یاتلیک - ترقاقلیک؟

قچان گچه قۇرقوو - ياشينيش؟
قچان گچه قرانغوليك ده
ياروغليككه ايتيلمەى یشش؟

قتتيق يېردن يوشاققينه سوو
بولاق بۇليب پارتلب چيقالسە
توپراق أستى دن كيچيك اوروغ
ياغاچ بۇليب باش كۇترالسە
يومورتقه دن جانسيز پاله پان
بورگوت بۇليب كۇكنى آالسە
بیزهم

يورەك اۇتى و
بیر-يیری گە باغلنگن قۇل لر بیلن
قرانغوليكنى يېنگيب
ياروغليككه چيقە آلميز،
اي توران و تورکستان اېلى!

۹ سېتامبر ۲۰۱۸

آزەتەلیم

آنەم آق سوتی بیلن
هر بیر تامیریمنی سوغارگن،
تونگی اللهسی بیلن
تورموش ایلک کوی لری نی
قولاغیم دوتاری گه چلگن،
دوداغ لری گل لری دن بال ییغیب

سۆزلريم گه تامچى - تامچى چوچوكلېك قۇشگن،
تونلر قرانغو قۇرقووىنى
ياروغ اپرتكلر ارباغى گه يووگن،
آنه تېلېم

توشلريم قىزليگىگه
اۇغرىنچى كىرىپ كېلگن
و اويقوم نىنگ قرارسىز تونلرىنى
تانگ قۇشيقلىرى گه اولهگن،
ايلك سېوگى نىنگ ايسسىغىلىگىنى
سېزگىلر قىشى يورهگى گه يايگن
و بوتون بارليغىمنى
ايپك توغولر مېنىلىگى گه اۋرهگن،
آنه تېلېم

هر بير آقسهگنىم، يىقىلگنىمدە
هر بير سىنگنىم، اۋلگنىمدە
اغرىق بۇلىپ
آه چېككن و اغرىگن،
آنه تېلېم

آلىس اۋتمىش آنگىدە
آلتون قوياش كۈزگوسىدېك تاولنگن

بوگون چنگلر آستی ده
تیتراق-تیتراق یلتیره ب تورگن
اما
یقین کبله جگده
پارلاق قویاش بولیب،
ابلیم اومیدلری کؤکی گه
تانگ بیره تگوچی،
آنه تیلیم

۲۵ فبروری ۲۰۱۸

توناكون و بوكون

توناكون،
مېنى چقىرگىنىگده،
قوشلر و چېچكلر،
جۇر بۇلىب،
آتىمنى كويلەدىلر.
بوگون،
مېنى چقىرگىنىگده،
سېسىنگنى اوزاقلېك دېۋارى،
يلمب يوتماقدە.
تاماغىنگدن،
سېۋى سىراقى قوشى،
اوچىب كېتكىن گە اۇخشەيدى،
بېگىم!

۵ فیروری ۲۰۲۱

قۇى، سېن بىلن قالەى!

قۇى، سېن بىلن قالەى!
بىر اوسروكلىك كىى،
ايچگن چاغيرلرینگده
بىر توش كىى،
تانگگى اويقولرینگده
بىر ياغدودېك،
تونده ياققن شمعيگده
بىر جرنگدېك،
اۇقيگن شعرلرینگده
بىر ارباغدېك،
اېشيتگن قۇشيغینگده

بیر ایفاردېک،
سورتگن ادکلونینگده
بیر تات کبی،
ایچگن تانگی قهوه‌نگده
بیر تینیم‌دېک،
کۆزلرینگنی یومیب اویله‌گنینگده
بیر لذت‌دېک،
سېوگی بیلن اۋیشگنینگده

قۇی، سېن بیلن قاله‌ی!
کۆزگه کۆرینمه‌گن،
اما سېن بیلن بار نرسه‌لرکبی،
قۇی، سېن بیلن قاله‌ی!

۱۵ دسامبر ۲۰۱۶

كوتىكلىن مھان

كوتىگن كۆزلىرىم،
انچە دن بېرى،
يۇل گە تىكىلگن اېدى.
خيال لىرىم آلىس - آلىس لىرى دن،
آدىم لىر شىرپەسى اېشىتىلدى،
و تىلىنچى يورەگىم
قوش بۇلىش نى اىستردى.

آدىم لىر...

يىقىن...

ينە يىقىن راق...

اېشيتيلدى.

فارهم ايفارلى اېسين،

دېرەزەم دن قووانىب، كىرىب كېلدى.

و مېنى،

قىزىل گل نىنگ ارباغىگە چۆلغەدى.

قوياش،

كوتىش لر توگەگنى دن قووانگن كېى،

قووناق كولەباشلەدى.

آدىم لرنىنگ تاووشى،

اېشىگىم آرتىگە كېلىپ توگەدى.

قوش يۈرەگىم تلىپىنىشى كوچەيدى.

تق... تق... تق...

اېشىگىم تقيقىلەدى

آه!

اېشىكنى آچىشىم كېرەك.

كۆكلم يىسەنىب،

دىدار كۆرىش گە كېلگن!

۹ مارچ ۲۰۲۱

ايكى قوياش^{۱۳}

معجزه‌لى بىر آن ده
ايكى قوياشنى اوچرەتگىمىز دىن بېرى
بوتون بارلىغىمىزنى ياغدو چۈلگەنگەن.

سويوكلې بېگىم،
كۈزلەرنى مېندىن اوزمىگە، ھېچ قىچان،
قۇيىنىڭ، ياغدوگە چۈلگەنىب ىشەيىن!

۶ مارچ ۲۰۱۶

13. بو شعر تورموش اورتاغىم حليم يارقىن گە بغيىشلىگەن.

دوييتى (ايكيليک) لر

قوياش نينگ كۇزى ده ياغدو توغيلدى
چېچكلر اپرنى ده كولگو توغيلدى
قووانچ گە تۇلديريب يېر - آسماننى
صدف نينگ كۇكسى ده اينجو¹⁴ توغيلدى

۲۰ نوامبر ۲۰۱۹

غزل مو يا دوييتى بو ايكي كۇز؟
و يا چقنرمو تون ده ايكي يولدوز؟
سحرلى كوى تره لگه ي مو قوبوزدن
و يا سېسينگ جرنكى، كېچە - كوندوز؟

جون ۲۰۲۰

14. يوقاريدىكى ايكي شعر، عزيز نېرەم اينجو جان نينگ توغىلگنى و آلتى آيلىگى مناسبتى بيلن يازىلگن.

يشيل كييدى چمن، كۈكلم مو كېلدى؟
سۈرەنگ، گل - لالەدن، كۈكلم مو كېلدى؟
قىزىل قان گە بۈيلىگن يارە كۈنگلوم
دېدى: اي بى وطن، كۈكلم مو كېلدى؟

كون اۋتمەي، بير خبر كېلگەي اۋليم دن
فقط تاش و ادير چىققەي يۋليم دن
يشەي دېيىم، يشم قۋىنى دە بختلى
اونى هم بو اوروش آلكەي قۋليم دن

۱۱ فېرورى ۲۰۱۸

بولوتلر قاپلەدى آسمانىمىزنى
ساووردى كۈككە يېل، ارمانىمىزنى
يورەك قانى دن ايچگن تامچى ياشلر
چيريتدى تن ايچى دە جانىمىزنى

كفن زرخى

يىقىتدى بالتە، كۈركم كاجىمىزنى
اوچىردى شاخەلردن ساجىمىزنى
ساتىب آلماقنى اىستر اۋلجە بازار
كفن نىنگ زرخى گە دىباجىمىزنى

۲۰ اكتوبر ۲۰۱۷

اۋغىرلېب كېتمەگىن كولگولرىمنى
كۈزۈم دىن تۈكمەگىن اينجولرىمنى
بېرالمىسەن اكر سېۋگىنگەنى مېن گە
حقارت قىلمەگىن تويغولرىمنى

سېن و مېن بېر ايناغە، بېر وطندار
بلوچ و اۋزېك و پشتون گە نې بار؟
اكر بېز بېر تىل و بېر جان بۇلالىك
قىلالىمىس ايرى-ايرى بېزنى اغيار

وطندارىم، وطن ويرانە بۇلدى
قىرىنداشلر بوگون بېگانە بۇلدى
خدايىم بو اوروشلرنى يۇقاتسىن
اولوس گە اۋلكەمىز غمخانە بۇلدى¹⁵

۹ فېرورى ۲۰۱۸

15. يوقارىدەگى ايكى سۇنگى دوبيتىنى بېر اشولەچى قۇشيق قىلىپ اۋقىگن.

رباعی‌لر

اۋزبېك اېلىنى كۈرىپ، كۈزىم قان يىغلر¹⁶
احوالى گە چىرقىرەب تن و جان يىغلر
تنگرى قرەگىن! بو قىش دە، بو آچلىك دە
اۋزبېك بالەسى تىلب قوروق نان، يىغلر

۵ دسامبر ۲۰۱۸

قۇيگىن كە قناتلرىنگ كۈچى گە اوچەيىن
كۈىلر و قۇشلىق لر كۈچەسى گە كۈچەيىن
سېن بىرلە سوزىب يورەى، قوياش دېنگىزىدە
بخت يولدوزىنى تېرىپ كۈزىنگدن، قوچەيىن

۱۴ فېرورى ۲۰۱۹

16. بو رباعى ساووق هوا و آچلىكدن عذاب چېكەياتگن فارياب نىنگ عزيز اېلىگە بغيىشلنگن.

كۈكلم نەفسىنى كېلتىرىپ دىر نورۇز
مىنگىلرچە چېچكىنى كۈلدىرىپ دىر نورۇز
قىش لشكىرىنى قوۋىپ، يىشىل بىرەغ ايله
يىل اېشىگى دىن يىنە كىرىپ دىر نورۇز

بداھە / ۱۶ مارچ ۲۰۱۹

سىنگىن يۈرەگىنگ ھەمبشە اېردى يلغوز
تىم - قارە تۈنىنگ دە چىقمەدى آى - يۈلدۈز
تۈننى اولەدىنگ تۈنگە، يىشش اېردى مى بو؟
تۈر اۈزبېك اېلىم، تۈنىنگنى آيله كۈندۈز

۵ جون ۲۰۲۰

ھەر تانگ دە مېنى اۋىپ اويانتىرسە قوياش
ھەر تۈن اگر آى قۇيسە باشىم يانىدە باش
تۈلگەى غزل و بېت ايله دېوانىم، اگر
سېۋگى حسى دىن تۈلسە كۈنگۈل كۈزى دە ياش

۱۹ نوامبر ۲۰۱۹

ياغمير ارەلش قار ياغەدى، قىش كېلدى
جىملىك تونى دە نفس لىرىم بېرىكىلدى
آنگىم دە جَرَقَلەدى مەبەت گونشېنىڭ
ھەر خاھار تانگى گە اېشىك آچىلدى

۱۰ نوامبر ۲۰۱۹

تانگ چاغىرى دن كۈنگول نى لىمالىم قىل
تون كۈزى گە سورمە ياخىتلىك دن سورگىل
سېۋىگى تونى شەرسىز توگنەيدى، دېسەنگ
بىر يىنگى غزل چىراغى نى ياقىب كىل

۲۸ جولاي ۲۰۱۹

بىر لقمە يېمەككە زار بۇلگەن اۋزبېك¹⁷
بېگانە و اۋز گە خوار بۇلگەن اۋزبېك
اۋز اويى دن ھىدەلىپ، ساووق بو قىش دە
آوارە و تار و مار بۇلگەن اۋزبېك

۴ دسامبر ۲۰۱۸

17. بو رباعى بىر بورە نان و بىر قىرچ باش پەنە گە محتاج بۇلىپ قالگەن قارىابلىك عزيز اېلىم گە بېغىشلەنگەن.

تانگ دېرەزە سىدە بىر قوياش نىنگ كۈزى من
اېرنى دە چوچوك اۋلىگ- قۇشيق لىر سۈزى من
جىم-جىتلىك و قىغودن اۋنى اجرەتگن
يېتىنچى فلک دە يلىتيراق يولدوزى من

۲۳ نوامبر ۲۰۱۸

ھەر كۈن مېنى كوندوزىم گە آيىنە بۈلىنگ
يۈز جلۈە بىلن كۈزىم گە آيىنە بۈلىنگ
شەرىم دە فقط سىزنى، فقط سىزنى دېدىم
اې طرفە غزل! سۈزىم گە آيىنە بۈلىنگ.

۱۳ نوامبر ۲۰۱۸

اۋ، مېن گە یشىللىك ارمان كېلتىرەدى
يولدوز تۈلە تۈنگى آسمان كېلتىرەدى
قلى دە اىلىق سېۋگى سى دن تاج محل
بنىاد قىلىپ شاھجھان، كېلتىرەدى

۱۶ اكتوبر ۲۰۱۸

بو کبچه فلکده آی و یولدوز کوله‌دی¹⁸
بو کبچه گۆزهل لر بیله محفل تۆله‌دی
کېلین و کیاو قۇل لری گه خینه قۇیینگ
بو کبچه اویین - کولگو بیله تۇی بۆله‌دی

۷ اگوست ۲۰۱۸

اېندی گل و نقل و شمع و خینه کېله‌دی
میدانده قیز و ییگیت اویینلر قیله‌دی
آی دېک بو کېلینچککه یرەشگن بو کیاو
گۆیا ایکی غنچه، گل بۆلیب آچيله‌دی

۷ اگوست ۲۰۱۸

18. یوقاریده‌گی ایکی رباعی، بیر اشوله‌چی التماسی گه کۆره، نکاح تۇیی و خینه قۇییش مراسمی اوچون یازیلگن.

تورتىك لر

مېن و قوياش ميز ايكي اېسكى اورتاق
ايكي ياروغ كۈنگۈللى، وفاگە تاق
كېچەلر اوخلەيميز توشلر قۇيىنى دە
اېرتەلب اويغانەميز كوليب پارلاق

۸ جون ۲۰۲۰

قىزىل گل نىنگ خيالى گە سېكىن - استە قدم قۇيديم
قىزىل گل كۈزىشى بىرلە بو شعرىم سېزگى سىن يويدىم
قوياش نىنگ اېرنى دن اۋپديم، ايشىن ترقلدى جانىم دن
قىزىل گل حسياتى دن قىزىل چاغير ايچىب سۇيديم

۳۰ مى ۲۰۲۰

سېوگى و بخت و قووانچ و آرزو،
چين بۇلىب، كۈزگە گۈزەل كۈرۈلسە ھەم.
گر اۋلىم كىرسە اېشىكەن، ايتەدى:
بارى يالغان دىر، عىل دېك بۇلسە ھەم.

۲۴ فېرۋرى ۲۰۲۰

نېچە ساغىنچ ايلە يشەي؟ كېلگىن!
سېوگى دن بىر پىالە توت! ايچەيىن.
حس لريم ساچىنى اۋپىب ترەگىن
تانگ گچە اويقودن بو تون كېچەيىن

۱۹ فېرۋرى ۲۰۲۰

يولدوزلر كۈزلر يىمدن، اۋغىرلەيدى اويقونى
غىچەلر يىرەتەدى، دوداغىم دە كولگونى
تون قۋىنى دە يىراغلر، شىويرلب سىرەگندە
كۈنگلۈمدە اويغاتەدى، سېوگى دېگن تويغونى

۱۲ اكتوبر ۲۰۱۹

گاہی تقدیر، گاہ شیطان، گاہ خدانی
گاہی اۋزنى، گاہ اۋزگه، گاہ آشنانى
ملامت قىلدىم، قراختىم اوچون
اما آق تيرمه ديم بو قرانى

تاشكىنت / ۱۴ مى ۲۰۲۲

بلبل اۋلسنگ، سۈنگى اويىنگ دىر قفس
شوندە قالمس گل گە سىرەش گە ھوس
تلىپىنىب، ابركىن ليگىنگ نى ساغىنىب،
نالىگە ىسن، سېندە بۈلگۈنچە نفس

۱۱ اپرىل ۲۰۲۱

كۈز دن ايرىلدىم يىغى نىنگ قۇلى دن
سودرەلىب يوردىم، ھمىشە يۇلى دن
او، تېرەك يىنگلىغ قوياش نىنگ قۇينى دە
مېن كۈلنكە بۇلدىم اۋنگ و سۇلى دن

توی کارتتی او حون^{۱۹}

تامچی - تامچی بیرلشیب دریا بۇلر
ایکی کۈنگول بیرلشیب شیدا بۇلر
سیز عزیز دوستلر حضورینگیز بیلن
تۈیمیزده طنطنه برپا بۇلر

ترجمه سی:

قطره ها یکجا شده دریا شود
دل به دل یکجا شده شیدا شود
با حضور دوستانی چون شما
توی ما با طنطنه برپا شود

19. ملی توغولری کوچلی ییگیتلریمیز تۈبلیرده اۈزبکجه چقیریق کارت نی ایشلماقچی بۇلیب، مېندین شعر ایسته گنلریده شونی یازدیم.

اۋت دە ياندير دینگ مېنى، نمرود!

كويديم، سوو، سوو!

ذره ذره ايله دینگ نابود،

كويديم، سوو، سوو!

كۈك ده حتا كه اورو كچى لر قناتى كويدى-يو

يېتمه دى كۈز دینگ گه اوشبو دود،

كويديم، سوو، سوو²⁰!

۸ جون ۲۰۲۰

20. ايران چېگره سېدن اۋته ياتگن افغانستانلىك يېگىتلىرىمىز موتىرىنى ياندىرىپ، يېگىتلىرىنى تېرىكلەى اۋت گە كويدىرگن و يېرى اۋت آلگن حالده سووسې، سوو- سوو دېپ زارلنگىنېده ايران چېگره گىلرى حتا بير تامچى سوو بېرمەگن و بېچارە يېگىت سووسەگن حالده جان بېرگنى ويدىوسى، فيسبوكلردن ترقلگن اېدى. مېن بو صحنە نى كۆرىپ، چىدالمەى نېچىتە فارسچە و اۋزبېكچە شعر يازگن اېدىم. بو شعر اۋشە لردن بىرى دىر. الله او يېگىتلىرىمىزنى جنت شرابى دن سىراب قىلسىن. آمىن.

نای- نای لر^{۲۱}

اېرکە گۈزەل اوۋى بېكە من نای نای
گل گە قرەب گل تېكە من نای نای
آى و قوياشىنگ بۇلوبان نای نای
گۈنگلىنگە سېوگى اېكە من نای نای

كوز شمالى ھم يېتەدى نای نای
سېوگى گلىم نى تېتەدى نای نای
قانلى قلم بىرلە ياشىم نای نای
سيزگە يېتىكلر يېتەدى نای نای

21. «ۈزبېك شاعرلىرى» نامى بىلەن فېسبوك مېسېنجرى دە بىر گروھ تۈزگەن اېدىم. بو گروھ نى قىزىق بىر يىل مەيىن مەلۇماتى درسلىر، تەمرىنلر و بىداهە مەشاعرلر پروگراملىرى بىلەن آلىپ باردىم. ۵۰ دىن آرتىق شاعرلر يىمىز بو گروھ دە فعال قىتىشگەن اېدىلر. گروھ نى فېسبوكى ھم بار اېدى و كۆپ مەلۇماتى درسلىر و سۇراقلرگە بېرىلگەن جواپلر، ھەمدە بۇلگەن مەشاعرلرنى «تازگە يارىشىگەندە» ناملى شو گروھ فېسبوكى دىن ترقەتر اېدىم. بىر كېچە نای-نای وزنى، خىسسىيەتلىرى و مەحتواسىيگە ماس مەشاعرە نى يۇلگە قۇيدىك. شاعرلر يىمىز تەمەندىن كۆپ نای-نایلر بىداهە طرز دە يازىلدى. بو تۇپلەم گە كىرگەن نای-نایلر نىنگ بىرچە سى، اۋشە مەشاعرە دە يازگەن بىداهە شەرلر يىم دىر.

سيز گه كېلىنچك بۇلەمن ناي ناي
شعر و قۇشيق دن تۇلەمن ناي ناي
اېر كەلتىپ يورمە سنگيز ناي ناي
قىش چېچكى دېك سۇلەمن ناي ناي

بىر يىقىلىپ بىر تورەمن ناي ناي
تون ايچى دە كون كۇرەمن ناي ناي
بختى قرا قىز دېمەنگيز ناي ناي
بىر كوني دوران سورەمن ناي ناي

قىزنى يره تگن كو- خدا ناي ناي
قىلمنگ اونى بختى قرا ناي ناي
ياشلىگى دە اۋى چېچگيز ناي ناي
قرىسنگيز، سيز گە عصا ناي ناي

تانگ دە اۋقىب سېرەمە قىز ناي ناي
يوزى چېچك، كۇزى قىمىز ناي ناي
مونچە گۇزەللىكنى كۇرىب ناي ناي
ساوچى كېلر قرى ھۇكىز ناي ناي

مونگلی اوقیب سیره دی قوش نای نای
اوچدی باشیم دن اېس و هوش نای نای
قیز یوره گی نرخی اېکن نای نای
آته سی گه نېچه کوموش نای نای

گل بۆله سن، آچیله سن نای نای
یاغدو بۆلیب، یاییله سن نای نای
مونچه گۆزهل اؤسمه قیزیم نای نای
اؤن سککیز ده ساتیله سن نای نای

۲۶-جنوری ۲۰۱۸

قىتئە شەرلەر

خيالينگ بيلن
شونچە ليک ايسيق من، که
قىش
مېن دە اېرىب آقه دی

۲۲ جون ۲۰۲۰

وصیت

اگر مہنی اہسلب کہلسنگیز،
توپراغیم گہ گل کہلتیرمنگیز
اما

آیاغیلنگ یؤلچی گہ اہتیک
قارنی آچ قشاققہ بیرتہ نان
ہر بالہ گہ بیرگینہ کتاب
مہن دن ساوغہ بہرینگیز

۲۶ می ۲۰۲۱

قچان و قه پیرده که
سپن کولسنگ،

اؤشنده

و اؤشه پیرده

تانگ آته دی

۲۲ جون ۲۰۲۰

اېسلنمه لرینگ،

هر تون،

سېوگی دن اېرتکلر یازهدی،

توش لریم ده.

اما اېسیز!

تانگ تعبیر چیسى،

تعبیر قیله دی،

قرمه - قرشى.

۱۰ جون ۲۰۲۰

مېن،
كۆزلرېمنى،
بولوتلرگە بېرەمن.
برچەنگىز اوچون،
تىنمەي يىغلەسەن.
سېز يىغلەمەن،
ھېچ قىچان،
اې اۋزېك قىزى!

۲۰ مى ۲۰۲۰

آنگىم ساي لريده،
شعر یشنه‌ی باشلەدى،
سېنىڭ خىيالىنىڭ،
ياغە باشلەگچ.

۳۰ دسامبر ۲۰۱۹

روحىم قراڭغولىگى دە،
بىر ايشىن يىرقىرەيدى.
اېسلەمەلرېم بولوتى آرتىدە،
كۆزلرېنىڭ،
پارلەپ كۆرىنىگچ.

۱۱ جنورى ۲۰۲۰

يىلغوزلىك

يوز قتلە،
أبيرديم يۇلىمنى.
اما أيريلمەدى.
سېۋەدى مېنى،
يىلغوزلىك!

۳۰ اگوست ۲۰۱۹

ابسىن،
دېرەزەم دە،
فارەم ھيدلرنى ترەتدى.
آه!
سىز،
كۈچەمدن اۋتدینگىز مى،
سويوكلى بېگىم؟

۳۰/ دسامبر/ ۲۰۱۹

بداهه یازەمن دېگنیم چه،
اېسلاغم²² دە سېن الهام بۇلەسن.
دېوانیم نینگ تۇرت فصلی،
سېنینگ سېوگینگ قیترمه سی دیر.

۴ دسامبر ۲۰۱۹

مېن،
یاووايی قیزغلداق نینگ قانداشی من،
قویاش اۇپگنی ده،
اچیلگن چاغی.
و اېسین تور تیب کېتگنی ده،
ساچیلگن چاغی.

۱۹ اپریل ۲۰۱۹

کۈزینگده گی قویاش
سېوگی بارلیگیگه
مېنی ایشانتیردی.
یاغدو قۇینیده
یشەیمن، ایندی

۱۱ جنوری ۲۰۱۹

كۈزگوگه كوليپ باقسنگ
كۈزگو سېن گه كوليپ باقهدى.
كۈزگو گه اچيغلسنگ
او هم سېن گه اچيغلنهدى

بېكه لرنينگ كۈنگلى هم
سېن اوچون تينيق كۈزگو
حياتينگ ده كولگو- قووانچ ايسته سنگ،
بېگيم!
بو كۈزگوگه فقط گينه كوليپ باق!

۵ مارچ ۲۰۱۹

بولوت بۇليپ ياغمه سنگ بوگون
مهربان ياغميرينگنى
بیر دنېگه سۇليپ، اۇلهدى
چنقه گن بو چېچگينگ

۴ فبرورى ۲۰۱۸

توش دە كۆردیم بو كېچە سیزنى
بیر قۇلیز دە گل اېدی
كۆزلیز دە ایکی آی
تۆلدى پارەم ایس گە چنقاق نفسیم
تۆلدى یاروغلیککە یېر و آسمان.
اۋیلهسم،
حتا که تونلرنی
یاروترکن، توشلریز
بېگیم!

۲۴ فبروری ۲۰۱۹

دېرەزمدن کیریپ کېلگن
ایلیققینه قویاش هم
یورەگیم موزلرینی
اېرىتالمەدی!
قنداق قەرەتان قیش گە
مېنى تشلب كېتىدینگیز،
بېگیم!؟

۱۱ جنوری ۲۰۱۹

كۈزگو،
دايم بيردېك قرەيدى
گۈزەل گە ھەم
كۈرىمسىز گە ھەم!
كۈزگو بۇلىب قالگن گە اۇخشر
حياسىز كۈزلرينگىز،
اكەم!

۱۳ نوامبر ۲۰۱۸

كېلدىنگىز...
كۈزلرىز قوياشى
ھەمان يرقىرر
اما باقىشىز
موزلتدى مېنى
گونەى قطبى دن آتدىز مى،
بېگىم؟

۱۳ - سېتامبر ۲۰۱۸

مېنى تشلې كېتماقچى بۇلسىڭ،
سېنىڭ قىيىنلىقىڭ،
بارەۋەر!
ئامال قەيىرلىك ئارتىڭ قەيىرە!
ئاخىر، سېنىڭ،
بىر سايە ئىچىدە يۈرەڭ
ئىزمە-ئىز
بىرگە شىب بارەۋەرەدى!-

۲۶ مى ۲۰۱۸

كۈنگۈلۈم ئاسمانىنى،
قەلبىم بولۇپ قاپلىغان.
بىر كۈلۈپ باقىنىڭ،
بېگىم!
بولۇپ تەقەللىپ،
قۇياش چەتەسىن.

۴ فېۋرې ۲۰۱۸

اۋقيب يورمنگلر،
ياغمير حاجتى نمازىنى.
بىر سىقىب قۇيسىڭىز بس!
يورتىمىز عياللىرى كۈزلىرىدە،
قلىن-قلىن بولوتلىرى ياتىڭن.

۴ فېۋرۋى ۲۰۱۸

پایکولر

قۇل لږ دعاگە

بۇغاز بولوت كېلسين دېب

چىققاق بوغداي لږ

مى ۲۰۱۷

سۈكى

كۈك دە تۇلگن آى

ايكى تليينجاق يوره ك

ايتلر هووره شر

مى ۱۲ ۲۰۱۷

بیر اوچر یولدوز
یاش قیز کۈنگلی ده آرزو
مامه چپکر آه

۴ می ۲۰۱۶

تاش بوران

بیر قیز اۋرتە دە
تاش لر یاغیب توگەدی
اسلام اسرەلدى!

۲ سپتامبر ۲۰۱۷

اسخار

بیر دەشتلی سېس
يیغی-سیغی، قاچە-قاچ
قۇل-یاغلر یاغمیری

۲۰ اکتوبر ۲۰۱۷

شیویرله ماقده
کپلک قیته- قیته
گل قولاغی گه

۲۱ اپریل ۲۰۱۶

اۋچ ليكلر

توننى سىيلر آى بىلن يولدوز
اېركەلب گلنى اۋپر كوندوز
اۋرتەدە مېن من فقط، يلغوز

اكتوبر ۲۰۱۸

گل بۇليپ باغينگ دە آچيلديم
كوز بۇليپ برگيمنى سۇلديردينگ
قيش بۇليپ هجرينگ دە اۋلديردينگ

اكتوبر ۲۰۱۸

كېتسنگ اگر میلی - کو، اما
قۇل لرینگ تفسی نی قویب كېت
كېتگه نینگ زحاتی قتیق قیش كېلر

۱۳ - سېتامبر ۲۰۱۸

كۈزلرینگ نی سیاز دریا اۋیلردیم
چۈكیپ كېتگنیم نی حتا سېزمەدیم
اۋتە چوقورلیگی دن

۱۵ اپریل ۲۰۱۸

فصلیم چنقه گن
بولوت بۇلیب قچان یاغه سن
محبت آسمانی دن؟

۴ فیروری ۲۰۱۸

همه ياق ده ياتليک اۋتى يانماقده
ياغمير قنداق توغىلسين؟
سېۋگى بولوتى توغمس!

۴ فېرورى ۲۰۱۸

جېم ليگېم كېنگ ليگېده،
فقط بير تاووش ينگرر:
يلغوز ليگېم تاووشى!

۱۳ - سېتامبر ۲۰۱۸

كاشكى آيينه بۇلسە يديم
شونده قالمسدى ايزىنگ مېن ده
كېتگە نېنگ دن سۇنگ!

۱۳ نوامبر ۲۰۱۸

يورتيميزده قحط اېكن سېوگى
آدمى ليك قنچه قيمت دير
آدم اۇلديرماق اېسه، ارزان

۱۱ دسامبر ۲۰۱۸

آياغينگ گه بو تۇكيلگن لر
كوز شمالى تېككن يپراغلر اېمس
سېن دن كوتگن اوميدلر يم دير

۲۷ اكتوبر ۲۰۱۸

شاعر، حکایه‌چی، تحقیقاتچی و ژورنالیست دوکتور شفیه یارقین دیباج دن ۴۰ دن آرتیق کتاب و رساله اؤزبک تیلی و ادبیاتی، بدییی ترجمه و باله‌لر ادبیاتی ساحه‌سیده نشر ایتیلگن. جمله‌دن اونینگ شعر تۈپلم‌لری گینه چاپ ییلی ییلن قوییده‌گیلردن عبارت دیر:

الف) اؤزبکچه شعرى اثرلر:

۱. آلیس‌دن بیر سېس، کابل: ۱۳۸۸ / ۲۰۰۹ م.
۲. اویغاق توش‌لر، کابل: ۱۳۸۹ / ۲۰۱۰ م.
۳. قویاش بیز نی کوتماقده (کرلیچه یازوو ده)، تاشکېنت: ۱۴۰۲ / ۲۰۲۳ م.
۴. تون، توگنمس اېمس، مزارشریف: ۱۴۰۲ / ۲۰۲۳ م.
۵. ایپک قنات قلديرغاچ (باله‌لر اوچون شعر تۈپلمی)، کابل: ۱۳۹۰ / ۲۰۱۱ م.
۶. مولانا رباعی‌لری (فارسچه‌دن اؤزبکچه‌گه بدییی ترجمه)، کابل: ۱۳۸۶ / ۲۰۰۷ م.
۷. قیته توغیلگن پری کویله‌یدی (فروغ فرخزاد شعرلری دن اؤزبکچه بدییی ترجمه)، کابل: ۱۳۸۸ / ۲۰۰۹ م.

ب) فارسچه شعرى تۈپلم‌لر:

۹. شرم شېنم، کابل: ۱۳۸۹ / ۲۰۱۰ م.
۱۰. از تبار بهاری دیگر، کابل: ۱۳۸۹ / ۲۰۱۰ م.
۱۱. رها در باد، کابل: ۱۳۸۹ / ۲۰۱۰ م.
۱۲. لحظه‌های بی‌شتاب، کابل: ۱۳۸۹ / ۲۰۱۰ م.
۱۳. کوچ فرشته‌ها، کابل: ۱۳۸۹ / ۲۰۱۰ م.
۱۴. کوچ خورشید، تهران: ۱۳۹۱ / ۲۰۱۲ م.
۱۵. شعر و رنگ‌آمیزی (مجموعه‌ی شعر کودک)، کابل: ۱۳۹۶ / ۲۰۱۷ م.

شفیه یارقین دیباج
کانال یوتوب شاعر

شعر بی نقاب
صفحه‌ی تیلگرام شاعر

ایپک تاله‌سی
شاعرینینگ تیلگرام صفیه‌سی

Uzbek poetry collection

THE NIGHT

IS NOT ENDLESS

SHAFIQA YARQIN